

- § 12-miljøgodkendelse til

Hyldebrandsgård
Rønnevej 130, Nylars
3700 Rønne

Kolofon:	Bornholms Regionskommune; august 2018
Journalnummer:	09.17.18P19-0067
Udarbejdet af:	Center for Erhverv, Byg og Sekretariat
Sagsbehandler (Niras):	Grete Mørch Sørensen
Sagsbehandlere (BRK):	Susanne Kjær-Hansen/Katrine Høst
Kortbilag:	Geodatastyrelsen

§ 12-MILJØGODKENDELSE

til

Hyldebrandsgård

Rønnevej 130, Nylars

3700 Rønne

Gyldighed:

Denne miljøgodkendelse meddeles efter § 12, stk.2 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, jf. lovbe-
kendtgørelse nr. 442 af 13. maj 2016 med senere ændringer.

Miljøgodkendelsen gælder fra annonceringsdatoen den 16. august 2018

DATABLAD

Titel:	§ 12-miljøgodkendelse til Hyldebrandsgård
Godkendelsen omfatter:	Malkekvægsbesætning på 200 årskøer, 50 småkalve 0-6 mdr., 150 opdræt 6-24 mdr. og 95 tyrekalve 40-60 kg alle af stor race svarende til 364,56 dyreenheder (DE)
Dato for godkendelse:	16. august 2018
Godkendt ejendom:	Hyldebrandsgård
Adresse:	Rønnevej 130, Nylars, 3700 Rønne
Matrikelnummer og ejerlav:	23a m.fl., Hovedejerlavet, Nylarsker
Ejendomsnummer:	4000254524
CVR-/P-nummer:	27370020 / 1001601350
CHR-nummer:	15418
Ansøger og bedriftsejer:	Birgitte Müller og Karsten Olsson, Rønnevej 130, 3700 Rønne
Kontaktperson	Karsten Olsson; Tlf.: 6135 9839; mail: hyldebrandsgaard@gmail.com
Konsulent:	Elisabeth Falk, Bornholms Landbrug & Fødevarer, Rønnevej 1, 3720 Aakirkeby; e-mail: ef@blf.dk
Tilsynsmyndighed:	Bornholms Regionskommune, Center for Erhverv, Byg og Sekretariat, Skovløkken 4, Tejn, 3770 Allinge
Kontakt tilsynsmyndighed:	Tlf. 5692 0000; e-mail: byg@brk.dk Hjemmeside: www.brk.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE

Datablad	3
Indholdsfortegnelse	4
1 Resumé og samlet vurdering	6
1.1 Ansøgning om miljøgodkendelse	6
1.2 Forhold til eksisterende miljøtilladelse	6
1.3 Afgørelse og ikke-teknisk resumé	6
1.4 Offentlighed	9
1.5 Klagevejledning	9
2 Generelle forhold	11
2.1 Beskrivelse af husdyrbruget	11
2.2 Meddelelsespligt	11
2.3 Gyldighed	11
2.4 Retsbeskyttelse	11
2.5 Revurdering af miljøgodkendelsen	12
3 Vilkår for § 12-miljøgodkendelsen	13
3.1 Vilkår vedr. indretning og drift	13
3.2 Vilkår vedr. information om ændringer	13
3.3 Vilkår vedr. placering af nye bygninger	13
3.4 Vilkår vedr. produktionens omfang og fleksibilitet	13
3.5 Vilkår vedr. gulvtype	14
3.6 Vilkår vedr. indretning, drift og egenkontrol – drænedede gulve	14
3.7 Vilkår vedr. lugt	14
3.8 Vilkår vedr. bedste tilgængelige teknik (BAT)	14
3.9 Vilkår vedr. gylleopbevaring og -håndtering	15
3.10 Vilkår vedr. støjkilder	15
3.11 Vilkår vedr. støv	15
3.12 Vilkår vedr. skadedyr	16
3.13 Vilkår vedr. spildevand og overfladevand	16
3.14 Vilkår vedr. oplag af olie	16
3.15 Vilkår vedr. oplag af affald	16
3.16 Vilkår vedr. uheld og risici	17
3.17 Vilkår vedr. ophør	17
4 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold	18
4.1 Husdyrbrugets bygninger og faste afstandskrav	18
4.2 Bygge- og beskyttelseslinjer og placering i landskabet	20
5 Produktionsapparatet og driften	23

5.1	Husdyrholdet	23
5.2	Staldindretning, ventilation, rengøring.....	23
5.3	Produktion og håndtering af husdyrgødning	26
5.4	Udbringning af husdyrgødning	28
6	Produktionens ressourceforbrug	30
6.1	Foder og foderopbevaring.....	30
6.2	Vand	31
6.3	Energi	32
6.4	Diverse hjælpestoffer	33
7	Emissioner, gener og reststoffer fra anlægget	35
7.1	Ammoniak	35
7.2	Lugt.....	36
7.3	Støj.....	37
7.4	Støv	38
7.5	Lys.....	39
7.6	Fluer og skadedyr.....	40
7.7	Transport.....	40
7.8	Spildevand herunder tagvand	42
7.9	Affald	43
8	Produktionens miljøpåvirkning.....	45
8.1	Ammoniakdeposition-påvirkning af natur og bilag IV-arter	45
9	Risici – driftsforstyrrelser eller uheld.....	50
10	Management, egenkontrol og dokumentation.....	53
11	Bedste tilgængelige teknik (BAT)	55
12	Alternative løsninger og 0-alternativet.....	58
12.1	Alternative løsninger.....	58
12.2	0-alternativet.....	58
13	Husdyrbrugets ophør	59
14	Samlet vurdering	60
15	Bilag	61
	Bilagsoversigt:	61
	Bilag 1. Anlægstegning	62
	Bilag 2. Anlægstegning med placering af lys, foder, hjælpestoffer og restprodukter.....	63
	Bilag 3. Anlægstegning med gylle- og regnvandsledninger.....	64
	Bilag 4. Anlægstegning med interne transportveje	65
	Bilag 5. BAT og økonomisk proportionalitet.....	66
	Bilag 6. Naboer udvalgt til lugtberegning	70
	Bilag 7. Naturpunkter.....	71

1 RESUMÉ OG SAMLET VURDERING

I dette kapitel beskrives den ansøgte produktion og forholdet til tidligere meddelte godkendelser eller tilladelser på ejendommen. Miljøgodkendelsens indhold er samlet i et kort resumé. Desuden beskrives grundlaget for afgørelsen, hvordan offentligheden har haft indflydelse på projektet og kommunens vurderinger samt en række juridiske forhold ved miljøgodkendelsen. Til sidst beskrives mulighederne for at klage over afgørelsen.

1.1 ANSØGNING OM MILJØGODKENDELSE

Birgitte Müller og Karsten Olsson, Rønnevej 130, Nylars, 3700 Rønne, har ansøgt om miljøgodkendelse til udvidelse af malkekvægsbesætningen på ejendommen Hyldebrandsgård, Rønnevej 130, Nylars, 3700 Rønne, matr. nr. 23a m. fl., Hovedejerlavet, Nylarsker.

Kvægproduktionen på Hyldebrandsgård ønskes udvidet fra den nuværende tilladte produktion på 140 køer, 149 opdræt 0-26 mdr. og 67 tyrekalve 40-60 kg svarende til 261,38 DE til 200 køer, 200 opdræt 0-24 mdr. og 95 tyrekalve 40-60 kg svarende til 364,56 DE.

Der opføres en tilbygning på ca. 825 m² til eksisterende løsdriftsstald, og en ensilagesilo på ca. 1.200 m². I tilbygningen indrettes også malkecenter.

Husdyrgødningen er gylle og dybstrøelse. Gyllen afhentes løbende fra gyllebeholder til biogasanlægget Biokraft A/S ved Aakirkeby.

Bornholms Regionskommune, Center for Erhverv, Byg og Sekretariat har modtaget ansøgningen om miljøgodkendelse gennem Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem (www.husdyrgodkendelse.dk) første gang den 25. juli 2017. Ansøgningsskemaet har nr. 100607, og der er anvendt version 3.

1.2 FORHOLD TIL EKSISTERENDE MILJØTILLADELSE

Bornholms Regionskommune meddelte den 19. september 2006 VVM screening til en malkekvægsbesætning på dengang 216 DE svarende til en produktion på 140 årskøer, 149 opdræt 0-26 mdr. og 67 tyrekalve 40-60 kg.

Produktionens størrelse er ikke ændret siden da, og den nuværende lovlige produktion er således det samme.

Bornholms Regionskommune har vurderet de miljømæssige konsekvenser ved de nu ansøgte ændringer i husdyrproduktionen i forhold til den eksisterende miljøtilladelse fra 2006. Da det ansøgte dyrehold på 365 DE overskrider grænsen for § 12-godkendelsespligt (som er 250 DE i kvæg), er der nu ansøgt om en § 12, stk. 2 miljøgodkendelse.

1.3 AFGØRELSE OG IKKE-TEKNISK RESUMÉ

Bornholms Regionskommune har vurderet, at der kan meddeles godkendelse af den ansøgte udvidelse af malkekvægsbesætningen på Hyldebrandsgård i henhold til de gældende regler¹. Miljøgodkendelsen er baseret på oplysningerne i ansøgningen med tilhørende bilag og øvrigt materiale indsendt af ansøgers konsulent samt efterfølgende beregninger.

Kommunen vurderer, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbrugets anlæg. Endvidere vurderer kommunen, at husdyrbruget efter udvidelsen

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 442 af 13. maj 2016 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug (husdyrgodkendelsesloven), tilhørende bekendtgørelser nr. 211 af 28. februar 2017 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug (husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen) og nr. 916 af 23. juni 2017 samt bekendtgørelse nr. 865 af 23. juni 2017 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. (husdyrgødningsbekendtgørelsen) med senere ændringer. Desuden lov om ændring af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, lov om miljøbeskyttelse, lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og forskellige andre love nr. 204 af 28. februar 2017.

kan drives uden væsentlige påvirkninger på miljøet, hvis de gældende regler på området og vilkårene i denne miljøgodkendelse overholdes.

I nedenstående oversigt (Figur 1) er gengivet indholdet i de mest centrale vilkår, der har særlig betydning for indretningen af produktionen og den daglige drift. Den fulde ordlyd af alle stillede vilkår til produktionen kan ses i Kapitel 3.

Figur 1. Resumé af de mest centrale vilkår til produktionen på Hyldebrandsgård

Placering af nye bygninger

- 3.3.1 Der kan opføres en tilbygning til den eksisterende kostald mod vest med placering som vist på Bilag 1. Bygningen kan være op til 825 m². Den ene halvdel kan anvendes til stald, den anden halvdel f.eks. til malkecenter. Bygningen skal opføres i samme materialer som den eksisterende bygning, dvs. siderne i elementer i sø-sten, grå gardiner og gråt eternittag.
- 3.3.2 Der kan etableres en plansilo på 60 x 20 m (1.200 m²) nord for den eksisterende kostald som vist på Bilag 1. Konstruktionen skal opfylde kravene i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Produktionsomfang

- 3.4.1 Husdyrbruget må drives med en besætning på maksimalt 200 årskøer, 50 småkalve (0-6 mdr.), 150 kvier (6-24 mdr.) og 95 tyrekalve (40-60 kg) svarende til 364,56 DE.

Det maksimale dyrehold skal være opnået inden for 6 år fra godkendelsens dato iht. lovgivningens regler.

Staldindretning:

- 3.5.1 Den eksisterende ko- og kviestald har fast, drænet gulv med skraber for 170 køer og 88 kvier. De øvrige eksisterende stalde har dybstrøelse for 62 kvier og 50 småkalve.

En eksisterende stald har dybstrøelse for 95 tyrekalve.

Den nye staldtilbygning etableres med gulvtypen dybstrøelse og lang ædeplads med fast, drænet gulv med skraber og ajleafløb for 30 køer.

Det skal bemærkes, at der med virkning fra den 1. august 2017 er foretaget væsentlige ændringer i husdyrgodkendelsesloven (ændringer fremgår af lov nr. 204 af 28. februar 2017). Ifølge denne lovs § 10, stk. 9 skal kommunen i verserende sager, der ikke er færdigbehandlet den 1. august 2017, færdigbehandle disse efter de hidtil gældende regler. Dog gælder jf. § 10, stk. 10, at for sager, der ikke er færdigbehandlet den 2. marts 2017, skal kommunen ikke fastsætte vilkår, der vedrører husdyrbrugets udbringningsarealer. Anvendelse af husdyrgødning vil pr. 1. august 2017 i stedet blive reguleret i bekendtgørelsesform i form af umiddelbart bindende regler.

Bornholms Regionskommune har i overensstemmelse hermed behandlet sagen efter husdyrgodkendelsesloven og tilhørende bekendtgørelse gældende på ansøgningstidspunktet og har ikke stillet vilkår vedr. arealerne og udbringningen af husdyrgødning. Gyldighed, retsbeskyttelse og revurdering (afsnit 2.3 - 2.5) er dog beskrevet i henhold til den nye husdyrgodkendelsesbekendtgørelse (nr. 916 af 23. juli 2017), idet denne fastsætter de fremadrettede regler vedrørende disse forhold.

Vær opmærksom på, at ændring af de eksisterende anlæg og etablering af de nye ikke må igangsættes, før der er givet en byggetilladelse og eventuelt andre nødvendige tilladelser fra Bornholms Regionskommune.

Miljøgodkendelsen indeholder en miljøteknisk redegørelse samt kommunens bemærkninger til og vurdering af udvidelsen og dens påvirkninger af omgivelserne. Derudover er der redegjort for ejendommens anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT – Best Available Techniques).

Nedenstående følger et kort resumé af de emner, som godkendelsen omhandler:

Produktionens størrelse

Birgitte Müller og Karsten Olsson ønsker at udvide malkekvægsbesætningen på ejendommen Hyldebrandsgård, Rønnevej 130, Nylars, 3700 Rønne, fra 140 køer, 149 opdræt 0-26 mdr. og 67 tyrekalve 40-60 kg svarende til 261,38 DE til 200 køer, 200 opdræt 0-24 mdr. og 95 tyrekalve 40-60 kg svarende til 364,56 DE.

Bygningsanlæggets placering i omgivelserne

Der opføres en tilbygning til den eksisterende løsdriftsstald for køer og kvier på ca. 825 m². I tilbygningen indrettes også malkecenter til afløsning af de eksisterende malkebotter. Tilbygningen skal ligge i umiddelbar forlængelse af den eksisterende stald mod vest.

Desuden etableres en ensilagesilo på ca. 1.200 m², lige nord for den eksisterende kostald, se Bilag 1.

Det er vurderet, at de nye bygninger overholder alle gældende afstandskrav.

Tilbygning og ensilagesilo opføres i tilknytning til de eksisterende bygninger på Hyldebrandsgård, så ejendommen fremtræder som en samlet enhed i landskabet, og det vurderes, at udvidelsen og de deraf følgende ændringer i området ikke vil ændre væsentligt på oplevelsen af landskabet.

Hyldebrandsgård ligger i et område, der er udpeget til kulturmiljøområde i kommuneplanen, hvor der skal tages særligt hensyn til arkæologiske levn. Udvidelsen af produktionen på ejendommen vurderes ikke at være i strid med hensynet til landskabelige, kulturhistoriske, naturmæssige, geologiske eller rekreative interesser i området eller at være en trussel for områdets naturlokaliteter eller fortidsminder.

Ammoniakemission og beskyttet natur

Det generelle ammoniakreduktionskrav er 30 % for dyrene opstaldet i staldsystem med gylle og 0 % for dyrene på dybstrøelse. Det generelle ammoniakreduktionskrav er overholdt.

Der er foretaget beregninger af ammoniakfordampning og ammoniakdeposition til omkringliggende naturarealer. Den øgede ammoniakdeposition som følge af besætningsudvidelsen vurderes ikke at medføre en væsentlig påvirkning af naturtilstanden på arealerne. Der er ikke Natura 2000-områder, heder eller større overdrev i nærheden af ejendommen. Nærmeste kategori 1-natur er "Kystskrænter ved Arnager Bugt" 2, 1 km mod syd, og nærmeste kategori 2-overdrev ligger 1.000 m mod syd. Natura 2000-området vil modtage 0,0 kg N/ha/år i totaldeposition og kategori 2-overdrevet vil modtage 0,1 kg N/ha/år i totaldeposition. Ingen af punkterne overskrider grænseværdierne på hhv. 0,2 og 1 kg N/ha/år.

Nærmeste kategori 3-natur er et overdrev 320 m nordvest for staldene, som vil modtage 0,2 kg N/ha/år i merdeposition, samt en potentielt ammoniakfølsom skov 150 m fra ejendommen, som vil modtage 1,8 kg N/ha/år i merdeposition. Påvirkningen på skoven overstiger grænsen på 1 kg N/ha/år, men idet der er tale om en begrænset merdeposition i forhold til den samlede ammoniakdeposition til skoven, og idet den vejledende øvre tålegrænse ikke overskrides, vurderes der ikke at være grundlag for at fastsætte skærpede vilkår om at nedbringe ammoniakdepositionen i forhold til skoven.

Lugt

Lugtemissionen stiger som følge af, at der bliver flere dyr på ejendommen. Lugtemissionen giver anledning til en beregning af geneafstande til enkeltbeboelser, samlet bebyggelse og byzone. Beregningerne viser, at produktionen overholder alle beregnede lugtgeneafstande i forhold til omkringboende.

Nærmeste enkeltbeboelse er beliggende ca. 110 meter fra nærmeste staldbygning på ejendommen.

Transporter til og fra ejendommen

Der vil forekomme en øget transport til og fra Hyldebrandsgård som følge af udvidelsen. Det drejer sig om kørsel med indkøbt foder, gylle, halm, dybstrøelse og døde dyr. Der er udkørsel til Rønnevej.

Det vurderes, at de nærmeste naboer vil registrere det øgede antal transportere, men at udvidelsen ikke vil give anledning til støjgener for omkringboende, som er ud over det, som beboere af boliger i landzonen må acceptere som forbundet med at være nabo til et landbrug. Hyldebrandsgård ligger 1,6 km fra Nylars by.

Andre miljøpåvirkninger

Den ansøgte produktion overholder alle gældende regler og normer for opbevaring af husdyrgødning, håndtering af spildevand og affald, regulering af skadedyr og belastning af omgivelserne med støj, støv, lys m.v. Det betyder, at projektets virkninger på miljøet hvad angår disse faktorer, må betragtes som ikke væsentlige.

Anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT)

Den samlede ammoniakudledning fra produktionen overholder ikke det beregnede vejledende BAT-emissionsniveau. Der er fast, drænet gulv med skraber i den eksisterende sengebåsestald til køer og kvier, hvilket er staldtypen med laveste ammoniakemission. Den nye tilbygning skal dog være med dybstrøelse i lejearealet til golde, kælvende og syge køer af hensyn til dyrevelfærden, og dette staldsystem giver en lidt højere emission. Ansøger har undersøgt en række teknologier for at opfylde BAT-kravet, men har ikke fundet nogen relevant for produktionen.

Kommunen vurderer på baggrund af ansøgers argumenter og beregninger, at det ikke er proportionalt at forlange Miljøstyrelsens vejledende værdier overholdt. Kommunen vurderer, at overskridelsen på 22 kg N kan accepteres i dette projekt, og fastsætter BAT-grænseværdien herefter.

BAT-kravet til fosforudledningen fra kvæghold opfyldes med almindelig besætningspraksis.

Kravet om anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT) vurderes at være opfyldt inden for alle dele af produktionen.

Bornholms Regionskommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget og håndtering af husdyrgødningen sker i overensstemmelse med gældende regler og ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik. Det vurderes, at driften kan foregå uden væsentlig påvirkning af miljøet som dette er defineret i husdyrgodkendelsesloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000-områder eller levesteder for arter optaget på habitatdirektivets bilag IV.

1.4 OFFENTLIGHED

Bornholms Regionskommune offentliggjorde den 28. november 2017, at kommunen havde modtaget en ansøgning om miljøgodkendelse til Hyldebrandsgård. Fristen for at komme med idéer, forslag og bemærkninger til projektet var 2 uger fra annonceringsdatoen. Der indkom ingen bemærkninger til ansøgningen.

Udkast til miljøgodkendelse blev den 19. juni 2018 sendt i høring hos naboer og andre berørte, ansøger selv samt en række organisationer og myndigheder. Der var en frist på 7 uger til at kommentere udkastet frem til og med den 7. august 2018. Kommunen modtog ingen høringsvar.

1.5 KLAGEVEJLEDNING

Bornholms Regionskommunes afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet af afgørelsens adressat og enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald. Endvidere kan en række lokale og landsdækkende foreninger og organisationer klage over visse afgørelser.

Hvis du ønsker at klage over afgørelsen, skal du sende klagen via Klageportalen, inden klagefristen udløber. Yderligere klagevejledning og links til Klageportalen findes på hjemmesiden for Nævnenes Hus <https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet>. Disse links fører dig direkte til Klageportalen på www.borger.dk eller www.virk.dk. Du logger på med NEM-ID, og klagen skrives direkte i portalen. Det er muligt at vedhæfte dokumenter til klagen undervejs. Klagen sendes gennem Klageportalen til Bornholms Regionskommune, som videresender den til Miljø- og Fødevareklagenævnet med den påklagede afgørelse og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Bornholms Regionskommune. Kommunen videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som afgør, om den kan imødekommes.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den klageberettigede indbetaler et gebyr på 900 kr. (private) og 1.800 kr. (virksomheder og organisationer) til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Betaling af klagegebyr sker online i forbindelse med indgivelse af klagen via Klageportalen. Klagen bliver først sendt videre, når gebyret er betalt, og du har endeligt godkendt din klage.

Klagegebyret tilbagebetales, hvis:

- Klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves
- Klager får helt eller delvist medhold i klagen
- Klagen bliver afvist, fordi klagefristen er overskredet
- Klager ikke er klageberettiget
- Klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence

Klagefristen udløber den 13. september 2018, dvs. 4 uger fra den 16. august 2018, hvor afgørelsen er annonceret på Regionskommunens hjemmeside www.brk.dk/indflydelse-politik/hoeringer.

En eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal anlægges inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog fra bekendtgørelsen.

2 GENERELLE FORHOLD

I dette kapitel beskrives en række juridiske forhold ved godkendelsen, såsom husdyrholdets størrelse, godkendelsens gyldighed og retsbeskyttelse.

2.1 BESKRIVELSE AF HUSDYRBRUGET

Miljøgodkendelsen omfatter landbrugsmæssige aktiviteter på ejendommen Hyldebrandsgård, Rønnevej 130, Nylars, 3700 Rønne, matr. nr. 23a m.fl., Hovedejerlavet, Nylarsker. Ejendommen ejes af Birgitte Müller og Karsten Olsson, Rønnevej 130, Nylars, 3700 Rønne, der er registreret under CVR-nummer 27370020 og P-nummer 4000254524. Hyldebrandsgård er en mælkeproduktionsejendom, og besætningen på ejendommen er registreret i det Centrale HusdyrbrugsRegister med CHR-nummer 15418

Nudrift: 140 malkekøer, stor race, 149 opdræt 0-26 mdr. og 67 tyrekalve 40-60 kg svarende til 261,38 DE.

Ansøgt drift: 200 malkekøer, stor race, 200 stk. opdræt 0-24 mdr. og 95 tyrekalve 40-60 kg svarende til 364,56 DE (skema nr. 100607, version 3).

Udvidelsen sker i eksisterende bygninger samt i en ny tilbygning til den eksisterende løsdriftsstald.

Der opføres en ny plansilo til ensilage på 20 m x 60 m med en sidehøjde på 3 m svarende til en kapacitet på 3.600 m³.

Ændringerne iværksættes, når godkendelsen foreligger. De forventes afsluttet inden for 24 måneder og tages i brug umiddelbart efter.

Nærmeste nabo, ikke ejet af Hyldebrandsgård, er Rønnevej 126, som ligger ca. 110 m fra nærmeste driftsbygning på Hyldebrandsgård. Rønnevej 126 er ikke en landbrugsejendom.

Der udøves ingen biaktiviteter på Hyldebrandsgård.

2.2 MEDDELELSESPLIGT

Bedriften skal underrette tilsynsmyndigheden således:

- Når besætningen er nået op på det ansøgte niveau
- Når byggeriet er afsluttet
- Besætningens størrelse den 16. august 2024 (6 år efter godkendelsesdato)

Hvis der sker ændringer i ejerforhold eller hvem, der er ansvarlig for driften, skal det meddeles til tilsynsmyndigheden senest 1 måned efter, at ændringen er sket.

2.3 GYLDIGHED

Miljøgodkendelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 6 år fra denne afgørelses meddelelse, jf. § 48 i den gældende husdyrgodkendelsesbekendtgørelse. Hvis en del af godkendelsen ikke er udnyttet, bortfalder godkendelsen for denne del. Miljøgodkendelsen anses for udnyttet, når byggeriet faktisk er afsluttet.

Hvis miljøgodkendelsen ikke har været helt eller delvist udnyttet i tre på hinanden følgende år, bortfalder den del af miljøgodkendelsen, der ikke har været udnyttet de seneste tre år. Udnyttelse anses her for at foreligge, når der har været en produktion svarende til mindst 25 pct. af det tilladte eller godkendte.

Hvis miljøgodkendelsen ikke er opfyldt, eller miljøgodkendelsens vilkår ikke efterleves, kan dette medføre, at hele eller dele af miljøgodkendelsen bortfalder.

2.4 RETSBESKYTTELSE

Med denne miljøgodkendelse følger 8 års retsbeskyttelse. Dato for retsbeskyttelsens udløb er 16. august 2026.

Tilsynsmyndigheden kan i henhold til gældende husdyrbruglovs § 39 meddele påbud om, at der skal gennemføres bestemte foranstaltninger, hvis husdyrbruget medfører uhygiejniske forhold eller væsentlig forurening eller nedlægge forbud mod fortsat drift, hvis forureningen ikke kan nedbringes. Påbud eller forbud efter § 39 må dog ikke meddeles, før der er forløbet 8 år efter meddelelsen af en godkendelse.

2.5 REVURDERING AF MILJØGODKENDELSEN

Virksomhedens miljøgodkendelse skal i henhold til gældende husdyrgodkendelsesbekendtgørelses § 40, stk. 2 alene revurderes, såfremt husdyrbruget ikke lever op til krav om totaldeposition for ammoniak efter bekendtgørelsens §§ 25 og 26 (krav om totaldeposition til kategori 1- og kategori 2-natur), og revurderingen omfatter alene dette forhold.

Virksomhedens miljøgodkendelse skal tages op til revurdering, når der er forløbet 8 år fra det tidspunkt, hvor husdyrbruget første gang blev godkendt. Kommunen træffer afgørelse om, hvorvidt godkendelsen skal tages op til revurdering, eller om kravet om revurdering kan frafalde.

3 VILKÅR FOR § 12-MILJØGODKENDELSEN

---

§ 12-miljøgodkendelsen meddeles på følgende specifikke og generelle vilkår. Vilkårene er skærpede krav i forhold til gældende lovgivning eller krav, som stilles pga. virksomhedens art eller beliggenhed.

Virksomheden skal drives i overensstemmelse med godkendelsens vilkår og bestemmelserne i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. (husdyrgødningsbekendtgørelsen) samt øvrig gældende lovgivning.

Specifikke vilkår:

3.1 VILKÅR VEDR. INDRETNING OG DRIFT

- 3.1.1 Virksomheden skal placeres, indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der fremgår af den miljøtekniske beskrivelse, og med de ændringer, der fremgår af godkendelsens vilkår.
- 3.1.2 De vilkår, der vedrører driften, skal være kendt af de ansatte, der er beskæftiget med den pågældende del af driften.
- 3.1.3 På tilsynsmyndighedens forlangende skal virksomheden dokumentere overholdelse af denne godkendelses vilkår.

3.2 VILKÅR VEDR. INFORMATION OM ÆNDRINGER

- 3.2.1 Ændringer i ejerforhold eller hvem, der er ansvarlig for driften, skal meddeles til tilsynsmyndigheden (Bornholms Regionskommune, Center for Erhverv, Byg og Sekretariat) senest 1 måned efter, at ændringen er sket.
- 3.2.2 Drifts-, indretnings- eller bygningsmæssige ændringer, der er relevante i forhold til godkendelsen, skal anmeldes til kommunen inden gennemførelsen. Kommunen vurderer om de aktuelle planer for ændringer/udvidelse kan ske inden for rammerne af denne godkendelse.

3.3 VILKÅR VEDR. PLACERING AF NYE BYGNINGER

- 3.3.1 Der kan opføres en tilbygning til den eksisterende kostald mod vest med placering som vist på Bilag 1. Bygningen kan være op til 825 m². Den ene halvdel kan anvendes til stald, den anden halvdel f.eks. til malkecenter. Bygningen skal opføres i samme materialer som den eksisterende bygning, dvs. siderne i søstens-elementer, grå gardiner og gråt eternittag
- 3.3.2 Der kan etableres en plansilo på 60 x 20 m (1.200 m²) nord for den eksisterende kostald, som vist på Bilag 1. Konstruktionen skal opfylde kravene i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

3.4 VILKÅR VEDR. PRODUKTIONENS OMFANG OG FLEKSIBILITET

- 3.4.1 Husdyrbruget må drives med en besætning på maksimalt 200 årskøer, 50 småkalve (0-6 mdr.), 150 kvier (6-24 mdr.) og 95 tyrekalve (40-60 kg) svarende til 364,56 DE.

Det maksimale dyrehold skal være opnået inden for 6 år fra godkendelsens dato iht. lovgivningens regler.

3.5 VILKÅR VEDR. GULVTYPE

3.5.1 Den eksisterende ko- og kviestald har fast, drænet gulv med skraber for 170 køer og 88 kvier.

De øvrige eksisterende stalde har dybstrøelse for 95 tyrekalve, 50 småkalve og 62 kvier.

Den nye staldtilbygning skal etableres med gulvtypen dybstrøelse og lang ædeplads med fast, drænet gulv med skraber og ajleafløb for 30 køer.

3.6 VILKÅR VEDR. INDRETNING, DRIFT OG EGENKONTROL – DRÆNEDE GULVE

3.6.1 Det faste, drænedede gulv i den eksisterende ko- og kviestald og den nye staldtilbygning skal være dimensioneret med et fald på minimum 1,5 % mod gulvmidte (gulv støbt på stedet). Gulvet skal være udført med ajleafløb.

3.6.2 Lysningsarealet til ajleafløb/gylleopsamling må maksimalt udgøre 5 % af det samlede gangareal i staldafsnittene.

3.6.3 Der skal hver dag foretages skrabning af gulvet hver anden time. Skraberens skal være forsynet med timer/datalogger, der kan dokumentere, at skraberens er i drift som foreskrevet.

3.6.4 Driftsstop skal noteres i logbog med angivelse af årsag og varighed.

3.6.5 Logbog, servicefakturaer og registrering fra datalogger skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

3.7 VILKÅR VEDR. LUGT

3.7.1 Der skal til stadighed opretholdes en god staldhygiejne. Bygninger, anlæg og omgivelser skal renholdes, således at lugtgener begrænses mest muligt for de omkringboende.

3.7.2 Driften må ikke give anledning til væsentlige lugtgener uden for ejendommens areal. Hvis der efter kommunens vurdering opstår lugtgener, der vurderes at være væsentligt større, end der kan forventes ifølge grundlaget for miljøgodkendelsen, kan kommunen meddele påbud om, at der skal gennemføres lugtreducerende tiltag.

3.8 VILKÅR VEDR. BEDSTE TILGÆNGELIGE TEKNIK (BAT)

3.8.1 Anlæg, der er særligt energiforbrugende, skal kontrolleres og vedligeholdes således, at de altid kører energimæssigt optimalt.

3.8.2 Vaske- og drikkevandssystemerne skal drives og vedligeholdes, således at unødigt spild undgås.

Generelle vilkår:

3.9 VILKÅR VEDR. GYLLEOPBEVARING OG -HÅNDTERING

- 3.9.1 Der skal altid være en opbevaringskapacitet for fast og flydende husdyrgødning på mindst 9 måneder til rådighed for husdyrbruget.
- 3.9.2 Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.
- 3.9.3 Ved håndtering af gylle gennem ikke-faste installationer, der ikke lever op til bestemmelserne i husdyrgødningsbekendtgørelsen for faste installationer, skal dette foretages under konstant opsyn, således at evt. brud straks opdages, og pumpningen afbrydes.

3.10 VILKÅR VEDR. STØJKILDER

- 3.10.1 Virksomhedens bidrag til støjbelastningen i omgivelserne, dvs. al støj fra landbrugsdrift på ejendommens bygningsparcel, må ikke overstige følgende værdier målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer:

Ugedag	Tidspunkt	Støjniveau, dB(A)	Referencetid
Mandag-fredag	Kl. 07.00-18.00	55	8 timer
Lørdag	Kl. 07.00-14.00	55	7 timer
	Kl. 14.00-18.00	45	4 timer
Søn- og helligdage	Kl. 07.00-18.00	45	8 timer
Alle dage	Kl. 18.00-22.00	45	1 time
	Kl. 22.00-07.00	40	½ time
Spidsværdi	Kl. 22.00-07.00	55	

- 3.10.2 Støjbidraget (bortset fra maksimalværdien) måles som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i kolonnen referencetid angiver midlingstiden inden for den pågældende periode.
- 3.10.3 Virksomheden skal for egen regning dokumentere, at støjvilkårene overholdes, hvis tilsynsmyndigheden finder det påkrævet. Dokumentation for overholdelse af støjkravene kan være i form af målinger i ejendommens omgivelser (under fuld drift) eller kildestyrkemålinger ved de enkelte støjkilder kombineret med beregninger efter den fælles nordiske beregningsmodel for industristøj.
- 3.10.4 Kravet om dokumentation af støjforholdene kan højst fremsættes en gang årligt, med mindre den seneste kontrol viser, at grænseværdierne ikke kan overholdes. Støjmålinger skal udføres som beskrevet i Miljøstyrelsens til enhver tid gældende støjberegningsvejledning og foretages i punkter, som forinden aftales med tilsynsmyndigheden. Støjmåling skal udføres af et akkrediteret firma. I våde høstår kan behovet for tørring af korn og andre afgrøder være så stort, at det er nødvendigt at lade blæserne køre i døgndrift. Særligt ved køling af korn kan det være nødvendigt at gøre det om natten, da temperaturen om dagen er for høj til, at der kan køles.

3.11 VILKÅR VEDR. STØV

- 3.11.1 Driften må ikke medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens eget areal.

3.12 VILKÅR VEDR. SKADEDYR

- 3.12.1 Der skal på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse som minimum i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Århus Universitet, Institut for Agroøkologi, der vedligeholder Skadedyrsguiden (www.dpil.dk). Bekæmpelsen skal desuden foretages på tilsynsmyndighedens forlangende.
- 3.12.2 Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.). Stalde, lagre og andre anlæg skal holdes i forsvarlig rottesikret stand og rimelig orden for at forhindre gode levedmuligheder for rotter. Bekæmpelse af rotter skal ske i henhold til aftale med autoriseret rottebekæmper.

3.13 VILKÅR VEDR. SPILDEVAND OG OVERFLADEVAND

- 3.13.1 Tagvand kan efter indhentet tilladelse ledes direkte til vandløb eller sø. Udledning af tagvand fra tilbygningen på 825 m² kræver en udvidelse af den eksisterende udledningstilladelse. Overfladevand fra øvrige befæstede arealer skal passere et veldimensioneret sandfang inden udledning til dræn, vandløb eller sø (kræver særskilt tilladelse).
- 3.13.2 Spildevand fra rengøring af stalde og lignende skal ledes til samletank eller gyllesystem og skal anvendes i henhold til reglerne i bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.
- 3.13.3 Vask af maskiner og redskaber uden gødningsrester skal ske på vaskeplads med støbt bund og afløb. Vaskevandet kan, mod særskilt tilladelse, udledes til dræn, dog skal vandet inden udløbet gennemgå rensning i et veldimensioneret sandfang og evt. en godkendt olieudskiller.
- 3.13.4 Vask af maskiner, sprøjte og redskaber, hvorfra der kan forekomme gødnings- og sprøjtemiddelrester, skal foregå på støbt plads, der er uigennemtrængelig for fugt, og med bortledning af spildevandet til opsamlingsbeholder. Udbringning skal ske i overensstemmelse med bestemmelserne i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

3.14 VILKÅR VEDR. OPLAG AF OLIE

- 3.14.1 Olie skal opbevares på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for forurening.
- 3.14.2 Beholdere til opbevaring af olieprodukter skal stå på et for olie vanskeligt gennemtrængeligt underlag og som minimum være overdækket med et halvtag.
- 3.14.3 Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
- 3.14.4 Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således, at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

3.15 VILKÅR VEDR. OPLAG AF AFFALD

- 3.15.1 Arealerne omkring bygningerne og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald.

- 3.15.2 Affald skal opbevares og bortskaffes efter BOFA I/S' affaldsregulativer.
- 3.15.3 Der må ikke foretages afbrænding af affald på ejendommen. Der gælder dog særlige regler for haveaffald, se BOFA I/S' affaldsregulativer.
- 3.15.4 Der skal til enhver tid foreligge dokumentation for, at affald bortskaffes miljømæssigt forsvarligt.

3.16 VILKÅR VEDR. UHELD OG RISICI

- 3.16.1 Ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, er der pligt til øjeblikkeligt at anmelde dette til: 112 eller Bornholms Politi, tlf.: 5690 1448.
- 3.16.2 Der skal foreligge en beredskabsplan for Hyldebrandsgård, som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, som kan have konsekvenser for det eksterne miljø. Beredskabsplanen skal være tilgængelig for medarbejderne på ejendommen og skal opdateres, så oplysningerne i den altid er relevante og retvisende.
- 3.16.3 Beredskabsplanen skal udarbejdes inden for et halvt år efter, at denne godkendelse er meddelt, og skal forevises ved tilsyn.
- 3.16.4 Ved driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med håndtering af husdyrgødning, som indebærer fare for forurening, skal forskrifterne i beredskabsplanen følges. Den driftsansvarlige har pligt til at afværge følgerne af uheld bedst muligt.

3.17 VILKÅR VEDR. OPHØR

- 3.17.1 Ved ophør af husdyrhold på ejendommen, skal al husdyrgødning og affald bortskaffes efter de gældende regler.

4 HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

I dette kapitel beskrives og vurderes projektet set i forhold til afstandskrav til naboer, vandforsyning, vandløb og søer, offentlig vej m.v. samt husdyrbrugets beliggenhed i forhold til forskellige bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger, beskyttet natur m.v. Desuden beskrives og vurderes husdyrbrugets placering i landskabet i forhold til de landskabelige værdier.

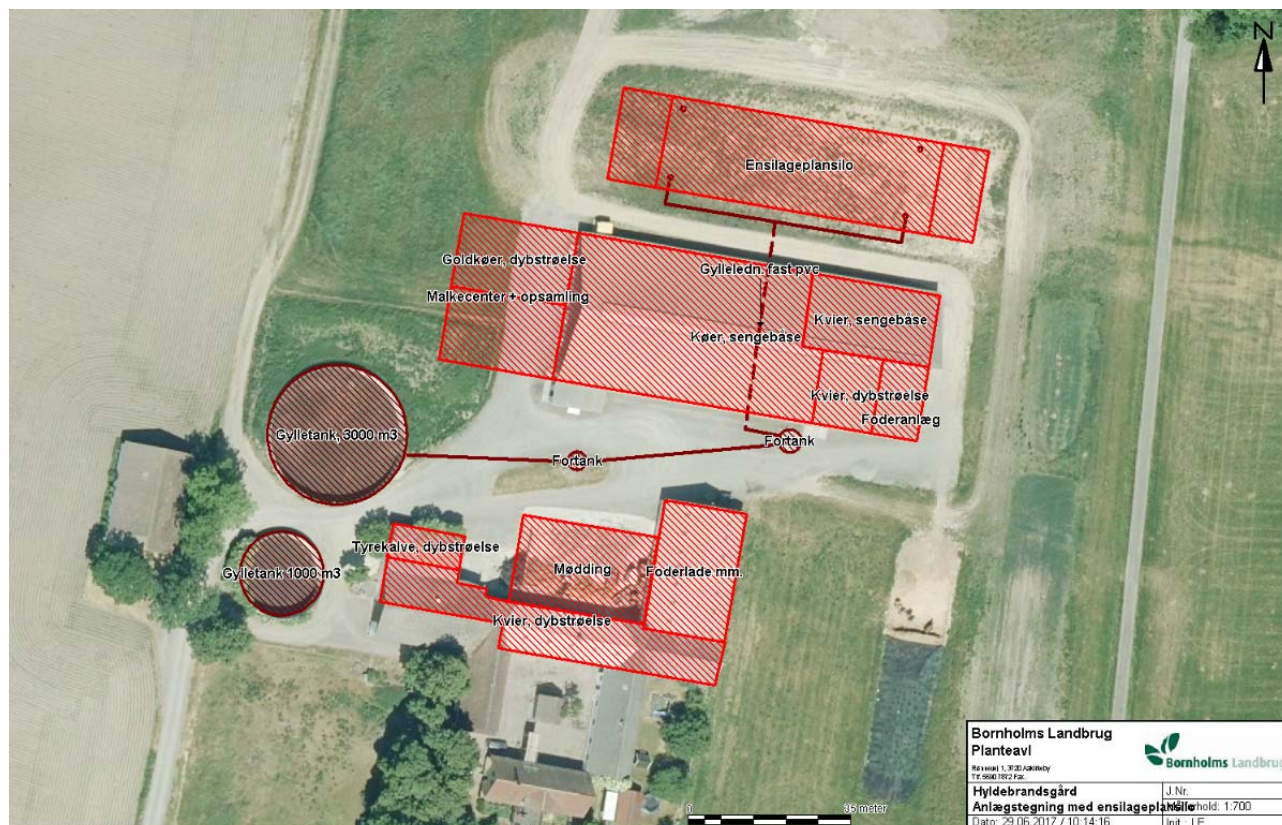
4.1 HUSDYRBRUGETS BYGNINGER OG FASTE AFSTANDSKRAV

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

I forbindelse med udvidelsen opføres en tilbygning til eksisterende løsdriftsstald, som kommer til at indeholde et velfærdsområde til goldkøer, kælvningsbokse og sygebokse samt et nyt malkecenter til erstatning af eksisterende malkebotter. Der foretages ingen godkendelsespligtige ændringer af eksisterende bygninger. Bygningernes placering, anvendelse og benævnelse fremgår af Bilag 1 og Figur 2.

Stalde, gødningsopbevaringsanlæg og gyllerør, ensilageplads, siloer, afløb, brønde, boringer, interne transportveje, befæstede arealer inkl. afløb, belyningsanlæg, andre opbevaringsrum, adgangsveje, og plads for afhentning af døde dyr m.v. er vist på Bilag 2, 3 og 4.

Figur 2. Anlægstegning

Beskrivelse af eksisterende og nye bygninger

Løsdriftsstald en er bygget i 2007. Sider op til 1 m er i grå søstens-elementer, og fra 1-3 m grå gardiner til naturlig ventilation. Taget i grå eternit. Bygningen er på ca. 33 m x 79 m med en lille tilbygning mod syd med mælketank og kontor- og mandskabsfaciliteter. Bygningen rummer opstaldning til køer og kvier, malkebotter, fodercentral til hængebane og teknikrum til opbevaring af rengøringsmidler, vacuumpumpe m.v.

Figur 3. Løsdriftsstalden set fra den østlige side af ejendommen mod nord

Den ansøgte tilbygning til løsdriftsstalden bliver placeret mod vest i forlængelse af nuværende bygning, og kommer til at måle ca. 33 m x 25 m. Højde og materialevalg som eksisterende løsdriftsstald.

En del af det oprindelige bygningssæt bruges ikke til opstaldning af husdyr.

Det oprindelige bygningssæt består af stuehus og 3 staldlænger, hvorpå der er tilbygninger mod vest, øst og nord. Den nordlige del af det oprindelige staldanlæg bruges til opstaldning af småkalve og kvier på dybstrøelse.

Det oprindelige bygningssæt er fra ca. år 1900. Stuehuset er gult med rødt tag, og de oprindelige driftsbygninger er hvidkalkede med gråt tag.

Foderladen ligger i tilknytning til oprindeligt bygningssæt. Foderladen er bygget ca. 1986. I foderladen oplagres indkøbt foder og korn, og kornvalsen står i foderladen. I sæsonen står såsæd og handelsgødning også midlertidigt i foderladen inden udkørsel og såning.

Møddingsplads ligger umiddelbart nord for oprindeligt bygningssæt.

Gyllebeholder I er opført i 1994 og rummer 1.000 m³. Beholderen er opført i grå elementer med en diameter på ca. 18 m og en højde på 4 m.

Gyllebeholder II er opført i 2007 og rummer 3.000 m³. Beholderen er opført i grå elementer med en diameter på ca. 29 m og en højde på 4,5 m.

Ny ensilagesilo bliver opført med 3 m sider i grå betonelementer. Siloen bliver 20 m bred og 60 m lang og med fast bund og afløb via fortank til gyllebeholder II. Der etableres 10 m randbelægning i begge ender af siloen.

Afstandskrav i henhold til § 6 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

De fastsatte afstandskrav på 50 m i § 6 gælder for både etableringer og udvidelser.

Udvidelserne sker dels i den nye tilbygning og dels i eksisterende stald og i kviestald.

Ejendommen er beliggende i landzone og uden for eksisterende eller fremtidigt byzone- eller sommerhusområde. Ejendommen ligger desuden ikke i et område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål

o. lign. Afstanden til disse områder er desuden mere end kravet på mindst 50 m.

Nærmeste byzone er Nylars 1,6 km fra ejendommens bygninger, og nærmeste område i landzone med lokalplan til boligformål eller rekreativt område er 1,5 km væk.

Nærmeste nabo til Hyldebrandsgård er Rønnevej 126 beliggende 110 m fra eksisterende kviestald, hvor der sker udvidelser. Afstandskravet er også her 50 m.

Tilbygning til løsdriftsstald er placeret længst væk fra nærmeste nabo.

Afstandskrav i henhold til § 8 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

De fastsatte afstandskrav i husdyrgodkendelseslovens § 8 til nedenstående områder og installationer gælder kun for nybyggeri (og bygningsændringer, der kan sidestilles med nybyggeri eller ved markante skift i husdyrholdet). De neden for angivne afstande er derfor opmålt i forhold til de to nye byggerier: tilbygning til kostald og ensilageplads. Der er nævnt den bygning, som har den korteste afstand.

Afstand til ikke-almene vandforsyningsanlæg (25 m): Markvandsboringer og enkeltindvindere. Nærmeste vandforsyning er på egen ejendom (DGU nr. 246.564) 80 m fra tilbygningen. Boringen forsyner bedriften med drikke- og brugsvand.

Afstand til almene vandforsyningsanlæg (50 m): Længere end 50 m.

Vandløb, søer og dræn (15 m): Ca. 245 m fra ny ensilagesilo mod øst ligger en beskyttet sø ved Ulegård. Ca. 420 m mod sydøst løber det beskyttede vandløb (Vellens Å).

Offentlig vej eller privat fællesvej (15 m): Der er 150 m fra tilbygning til Rønnevej mod syd. Der er 35 m fra ensilagesilo til fælles privatvej mod øst.

Levnedsmiddelvirksomhed (25 m): Overholdt.

Beboelse på samme ejendom (15 m): Der er ca. 85 m fra tilbygning til egen beboelse.

Naboskel (30 m): Nærmeste naboskel er 160 m fra ensilagepladsen mod sydøst ved Rønnevej 126 (matrikel 73dm) og 100 m mod nord (matrikel 23p).

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

I henhold til § 6 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er etablering, udvidelse eller ændring af husdyrbrug, der medfører forøget forurening, ikke tilladt inden for nuværende eller fremtidige byzoneområder, sommerhusområder og en række nærmere definerede områder i landzone samt inden for 50 m af disse områder og nabobeboelser.

De eksisterende anlæg på Hyldebrandsgård, som udvidelse eller ændringer skal gennemføres i, ligger alle mere end de krævede 50 m fra det nærmeste punkt i områder og beboelse omfattet af § 6.

Afstandskravene i § 8 til vandforsyning, søer, vandløb, veje, levnedsmiddelvirksomhed, egen beboelse og naboskel er ligeledes overholdt.

Bornholms Regionskommune konkluderer derfor, at de gældende afstandskrav er overholdt.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. afstandskrav.

4.2 BYGGE- OG BESKYTTELSESLINJER OG PLACERING I LANDSKABET

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Hyldebrandsgård er beliggende i landzone i et plant terræn, som er kendetegnet ved en mosaik af landbrug, mindre ejendomme, mindre skovstykker, mindre naturområder og bevoksning langs skel. Mod vest er der plantage, lufthavn, sommerhusområde og bymæssig bebyggelse (Rønne), og mod øst er der større sammenhængende landbrugsområder og mindre bymæssige bebyggelser (Nylars, Lobbæk).

Bygningerne på ejendommen ligger med bedriftens arealer omkring sig, dvs. med god arrondering.

Ved placering af tilbygningen er der taget højde for det landskabelige udtryk, idet den er placeret bag det ældre bygningssæt.

Tilbygning og ny ensilagesilo placeres væk fra offentlig vej og i stor afstand fra nærmeste nabo, hvilket vil minimere evt. gener mest muligt. De nye bygninger på Hyldebrandsgård er holdt adskilt fra det ældre bygningssæt og er placeret "bagved" i forhold til færdslen på Rønnevej for ikke at virke dominerende, og for at give et harmonisk landskabeligt udtryk.

Ansøger vurderer ikke umiddelbart, at der er behov for afskærmende beplantning.

Bygge- og beskyttelseslinjer

Kystnærhedszone (3 km): Overholdt.

Vejbyggelinje (20 m): Der er 150 m fra tilbygning til løsdriftstald til offentlig vej.

Strandbeskyttelseslinje (300 m): Overholdt.

Klitfredede arealer: Der er ingen klitfredede arealer på Bornholm.

Sø- og å-beskyttelseslinje (150 m): Overholdt.

Skovbyggelinje (300 m): Overholdt.

Fortidsmindebeskyttelseslinje (100 m): Overholdt.

Kirkebyggelinje (300 m): Overholdt.

Naturområder og fredninger

Internationale beskyttelsesområder – Natura 2000: Der er ca. 2.100 m til Natura 2000-område nr. 163 "Kystskrænter ved Arnager Bugt".

Beskyttede naturområder (§ 3 områder): Inden for en radius af 1.000 m fra anlægget på Hyldebrandsgård er der registreret 1 eng, 0 hede, 1 mose, 2 overdrev, 21 beskyttede søer og 2 § 3 beskyttede vandløb (Vellens Å og Hakkedam Bæk).

Lavbundsområder: Hyldebrandsgård ligger uden for lavbundsområde.

Fredede områder: Det nærmeste fredede område er beliggende mod nordvest (Nylars Plantage) i en afstand af ca. 620 m fra ejendommen.

Beskyttede jord- og stendiger: Der er ingen beskyttede sten- eller jorddiger, som bliver berørt.

Interesseområder i kommuneplanen

Hyldebrandsgård ligger i et område, som i Kommuneplan 2013 er udpeget som særlig værdifuldt landbrugsområde. Hovedhensynet i disse områder er at sikre dyrkningsmuligheder, landbrugets investeringer i produktionsapparatet og mulighederne for en rationel landbrugsdrift.

Skovrejsning: Ejendommen ligger i et område, der er udlagt til skovrejsning.

Geologiske interesser: Ejendommen ligger uden for område med geologiske interesser og uden for geologisk værdifuldt område.

Interesseområde for natur, landskab og økologiske forbindelser, samt særligt naturområde: Ejendommen ligger uden for disse områder.

Kulturmiljøområde: Ejendommen ligger i et særligt kulturmiljøområde (områder udpeget i samarbejde med Kulturstyrelsen, hvor der er sandsynlighed for, at der gemmer sig værdifulde fund af national betydning i det åbne land).

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Alle byggelinjer er overholdt.

Området, hvor Hyldebrandsgård ligger, er udpeget til særligt værdifuldt landbrugsområde i kommuneplanen, hvilket betyder, at der normalt kan opføres landbrugsbygninger uden rådighedsindskrænkninger med respekt for de miljømæssige regler for landbrugsdrift, husdyrhold m.m.

Beliggenheden i skovrejsningsområde betyder iht. retningslinjen, at der skal tages hensyn til skovplantningsinteressen. Det vurderes, at tilbygningens placering ikke vil være i modstrid med skovinteressen.

Ejendommen ligger inden for et særligt kulturmiljøområde med elementer af grav- og bopladser, helleristninger og agersystemer. Inden for disse kulturmiljøer skal nybyggeri og nye anlæg i øvrigt lokaliseres ud fra en særlig hensyntagen til arkæologiske levn fra forhistorisk tid og middelalder. Da tilbygningen ligger lige op ad en eksisterende staldbygning, forventes det ikke, at man på nuværende tidspunkt støder på nye arkæologiske levn. Der er ikke registreret fortidsminder såsom gravhøje, hvor ensilagepladsen ønskes opført, men hvis det sker under gravearbejdet, skal Bornholms Museum kontaktes.

Tilbygningen vil set fra øst og fra syd være skjult bag de eksisterende bygninger og bag beplantningen ved stuehus og gyllebeholder. Set fra vest og nord vil bygningen være synlig, men den vil fremtræde ligesom den eksisterende stald og vil næppe blive bemærket som et nyt element i landskabet.

Ensilagepladsen får 3 m høje mure og vil blive synlig i landskabet. Den vil imidlertid erstatte en stor del af de markstakke, som ellers ligger spredt omkring gården, og den vil være et mere stabilt gårdnært anlæg.

Bornholms Regionskommune vurderer, at projektet ikke er i strid med hensynet til de landskabelige, kulturhistoriske, naturmæssige, geologiske eller rekreative interesser i området eller er en trussel for områdets naturlokaliteter eller fortidsminder.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. placering og udformning af tilbygning og ensilageplads.

5 PRODUKTIONSAPPARATET OG DRIFTEN

I dette kapitel beskrives og vurderes husdyrholdets sammensætning, staldindretning inkl. ventilation og rengøring samt produktion og håndtering af husdyrgødningen.

5.1 HUSDYRHOLDET

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

På Hyldebrandsgård er den nuværende lovlige produktion 140 årskøer, 149 stk. opdræt 0-26 mdr. og 67 stk. tyrekalve 40-60 kg pr. år. Ansøger ønsker at udvide produktionen til 200 årskøer, 200 stk. opdræt 0-24 mdr. og 95 tyrekalve 40-60 kg pr. år svarende til en udvidelse fra 261,38 DE til 364,56 DE, i alt 103,19 DE.

I ansøgningskemaet i husdyrgodkendelse.dk er produktionstilladelsen fra VVM-screeningen i 2006 indtastet som nudrift. Fordelingen af antal dyr og det samlede antal dyreenheder ved nuværende godkendt drift og efter den ansøgte udvidelse fremgår af Tabel 1.

Tabel 1. Ejendommens husdyrproduktion før og efter udvidelse

Dyr	Nudrift (og for 8 år siden)		Ansøgt drift	
	Antal	DE	Antal	DE
Årskøer	140	196,84	200	281,20
Kviekalve	54 (0-10 mdr.)	16,13	50 (0-6 mdr.)	13,51
Opdræt	95 (10-26 mdr.)	47,53	150 (6-24 mdr.)	68,61
Tyrekalve	67 (40-60 kg)	0,88	95 (40-60 kg)	1,24
I alt		261,38		364,56

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Bornholms Regionskommune vurderer, at der ved opfyldelse af det stillede vilkår til maksimal produktion ikke vil være væsentlige påvirkninger af omgivelserne i relation til produktionsomfanget.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. husdyrholdets størrelse.

5.2 STALDINDRETNING, VENTILATION, RENGØRING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

I de eksisterende stalde og øvrige bygninger gennemføres ikke godkendelsespligtige ændringer. Der etableres en ny tilbygning til den eksisterende løsdriftsstald.

Stald I - Eksisterende løsdriftsstald

Stalden er indrettet med sengebåse og fast gulv med dræn, skraber og ajlerille. Desuden er der et mindre areal til kælvningsbokse med dybstrøelse. Dybstrøelsen bruges i nudrift kun lejlighedsvist, idet de kælvende køer flyttes til kælvningsboksene umiddelbart før kælvning og fjernes igen efter kælvning. Staldsystemet indgår derfor ikke i beregningerne for nudrift.

Stalden holdes tør og ren, hvilket er den bedste måde at hindre bakterievækst i en kvægstald. Der vaskes ikke ved sengebåse og dybstrøelse, da et fugtigt miljø er uønsket pga. mulig bakterievækst. I malkeområdet

(i nudrift ved malkebotter) spules og vaskes grundigt for at holde en høj mælkekvalitet. Sengebåsene desinficeres med Stalosan, og der strøs med Easystrø, som er varmebehandlet halm.

Der er naturlig ventilation i stalden, som kan reguleres via gardiner. Der er overdækket åbning i kip for at sikre luftcirkulationen.

Stald II - Tilbygning til eksisterende løsdriftsstald

Tilbygningen kommer til at indeholde et staldafsnit til goldkøer (fællesforberedelse), kælvningsbokse og sygeboks. Desuden etableres malkecenter med opsamlingsareal.

Ansøger har oplyst, at der i staldafsnittet etableres dybstrøelse i lejearealet og lang ædeplads med fast, drænet gulv med skraber og ajlefløb ved foderbordet.

Kælvningsbokse og sygeboks rengøres efter behov, og dybstrøelsesmåtten holdes tør og velstrøet. Der er naturlig ventilation i stalden, som kan reguleres via gardiner. Der er overdækket åbning i kip for at sikre luftcirkulationen.

Stald III

I det oprindelige bygningsæt er der indrettet dybstrøelse til de yngste kvier, både enkeltbokse og fællesbokse. I kalvenes dybstrøelsesområde strøs med hydratkalk for at desinficere, men der vaskes kun ved behov, da et fugtigt miljø er uønsket pga. mulig bakterievækst.

Naturlig ventilation sikres via udluftning (åbne vinduer og åbne døre). Der benyttes ikke mekanisk ventilation.

Stald IV

I det oprindelige bygningsæt er der ligeledes indrettet dybstrøelse til tyrekalvene, som opholder sig på bedriften i ca. 1 måned, inden de sælges til viderefødning. Tyrekalvene opstaldes i enkeltbokse og fællesbokse. Der strøs med hydratkalk for at desinficere, men der vaskes kun ved behov, da et fugtigt miljø er uønsket pga. mulig bakterievækst.

Naturlig ventilation sikres via udluftning (åbne vinduer og døre). Der benyttes ikke mekanisk ventilation.

Bedste tilgængelige staldteknologi

Der er i den eksisterende løsdriftsstald (stald I) valgt sengebåse med fast, drænet gulv med skraber, som er et såkaldt 4 % gulv og at regne som den gulvtype, der har den højeste grad af ammoniakreduktion.

I forhold til gulvtypen "Dybstrøelse" i stald I, II og III vejer to hensyn; dels er der hensynet til dyrevelfærd og et behov for udvidet velfærdsareal pga. skærpede regler på området, dels er det bekosteligt at ombygge fra dybstrøelse til sengebåse med fast, drænet gulv. Køerne er enten opstaldet på den bedste gulvtype (4 % gulv), eller er opstaldet på dybstrøelse af hensyn til dyrevelfærden. Enkelte kviegrupper kunne opstaldes i sengebåse med fast, drænet gulv i stedet for på dybstrøelse, men en renovering/tilbygning er uden økonomisk proportionalitet (se Bilag 5 med beregning af økonomisk proportionalitet).

Forsuring i stalden er ikke mulig pga. fast gulv.

Foderkorrektioner skal foretages på et niveau, hvor det fodringsmæssigt ikke er forsvarligt, og hvor virkningen er begrænset (nye normer).

I Tabel 2 er vist en oversigt over dyrehold og staldtyper med angivelse af antal dyr i de enkelte stalde før og efter udvidelsen.

Tabel 2. Dyrehold og staldd typer i nudrift og ansøgt drift

Stald	Staldtype	Nudrift				Ansøgt drift			
		Dyrekategori	Dyr pr. år	Stipladser	DE	Dyrekategori	Dyr pr. år	Stipladser	DE
Stald I	Sengestald med fast, drænet gulv	Årskøer	140		196,84	Årskøer	170		239,02
Stald I	Sengestald med fast, drænet gulv	Årskvier (10-26 mdr.)	95		47,53	Årskvier (14-24 mdr.)	88		45,44
Stald I	Dybstrøelse hele arealet	Kælvende køer	0		0	Årskvier (12-14 mdr.)	17		7,14
Stald II	Dybstrøelse med lang ædeplads og fast, drænet gulv med ajlefløb		0		0	Årskøer	30		42,18
Stald III	Dybstrøelse hele arealet	Småkalve og årskvier (0-10 mdr.)	54		16,13	Småkalve og årskvier (0-12 mdr.)	95		29,53
Stald IV	Dybstrøelse hele arealet	Tyrekalve (40-60 kg)	67	6	0,88	Tyrekalve (40-60 kg)	95	8	1,24
I alt					261,38				364,56

BAT staldd teknologier

Faste, dræned e gulve: Der er valgt faste, dræned e gulve i hovedparten af opstaldningsarealet i stald I, idet gulvene pga. deres tørhed giver en stor reduktion af ammoniakfordampningen – gulvene er beskrevet i et BAT-byggeblad, hvilket betyder, at gulvet er vurderet med hensyn til teknik og økonomi.

Dybstrøelse: Der er en dybstrøelsesafdeling i stald II for drægtige køer og dyr, som skal aflastes. Dybstrøelsesbokse bruges ved kælvning og aflastning. Dybstrøelse er velegnet til syge køer, drægtige køer og kælvende køer og kvier.

De drægtige køer har den sidste tid før kælvning adgang til et lejeareal med dybstrøelse. Kælvningen foregår ligeledes på dybstrøelse. Det sker for at tilgodese køernes basale behov for at fjerne sig fra flokken omkring kælvning og finde et blødt eftergivende underlag at kælv på. Ammoniakfordampningen er moderat fra en dybstrøelsesmåtte, som bliver holdt tør med ny strøelse.

Skulle køerne kælv på et gulvsystem med skraber, ville både ko og kalv risikere at blive trukket med skraberne, som kører automatisk. Det ville have store omkostninger for dyrevelfærden og kunne få fatale følger.

Det bedste staldd system for køer, der kræver aflastning efter kælvning eller sygdom, er ligeledes dybstrøelse, idet koen kan få et blødt leje med god støtte og bedre udenomsplads end i en sengestald.

Med naturlig ventilation i stald I og II er der sikret et stort luftskifte, hvilket betyder, at staldd gulvene er forholdsvis tørre, men det store lugtskifte betyder ligeledes en lavere koncentration af ammoniak og lugt i staldden.

Dybstrøelse bruges til småkalve og mindre kvier. Kalve har brug for et varmt og velstrøet leje og opstaldning under forhold, som forhindrer træk og fugtige forhold.

Opstaldningen skal sikre, at kalvene holder kropstemperaturen. Småkalvene producerer ikke selv meget kropsvarme og er derfor afhængige af et varmt og strøet leje jf. ovenstående.

Disse betingelser opfylder en dybstrøelsesmåtte. En dybstrøelsesmåtte udvikler varme efterhånden, som der sker en kompostering, og er derfor ideel til at opfylde små kalves behov.

Der er kun moderat ammoniakfordampning fra en dybstrøelsesmåtte, som holdes tør med ny strøelse hver dag.

Der er p.t. ikke andre reelle alternativer til opstaldning af kalve, som har en dokumenteret mindre ammoniakfordampning. Sengebåse med skraber i gangarealet eller sengebåse med spalter og forsuringsanlæg er ikke velegnede til kalve, da de ikke opfylder kalvenes elementære behov for et varmt, tørt og strøet leje.

Management og staldteknologi: Der følges løbende op på udviklingen af staldsystemer, der giver den mindst mulige miljøbelastning. Sigtet med anlægget er, at der ud fra et proportionalitetssynspunkt konstant vil blive indhentet ny og bedste viden, der gør anlægget til en fremtidssikret virksomhed.

Fravalg af staldteknologier under hensyn til proportionalitetsprincippet

Der installeres ikke forsuringsanlæg, idet der er tale om en staldtype med fast gulv og skraber. Der vil derfor kun kunne opnås en reduktion i ammoniakfordampningen fra lagertanken svarende til ca. 1 %. Det er dermed ikke rentabelt at installere forsuringsanlæg.

I svinestalde er det muligt at opnå en ammoniakreducerende effekt ved installering af gyllekøling. Tilsvarende dokumentation findes ikke for kvægstalde, og der er på nuværende tidspunkt ikke udført forsøg i Danmark, der viser en effekt af gyllekøling i kvægstalde. Gyllekøling er derudover ikke aktuel, da der er faste gulve med skraber og ajlerille samt dybstrølesgulve i staldene.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Det vejledende BAT-krav for produktionens ammoniakemission beregnes i det digitale IT-ansøgningssystem. Her er der taget højde for, om der er tale om nye eller gamle stalde, og der er samtidig korrigeret for afvigende vægtintervaller. BAT-kravet for småkalve på dybstrøelse svarer til normudskillelsen.

Det maksimale vejledende BAT-krav er 2.145,25 kg NH₃-N/år. Den ansøgte produktion har en emission på 2.167,38 kg N. Bornholms Regionskommune accepterer ansøgers argumenter for en overskridelse på 22 kg N og vurderer, at Hyldebrandsgård lever op til det BAT-krav om ammoniakemission, som kommunen har fastsat for dette projekt (se afsnit 11).

Det generelle ammoniakkrav og maksimal ammoniakdeposition på naturområder opfyldes også.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. staldtyper og gulve.

5.3 PRODUKTION OG HÅNDTERING AF HUSDYRGØDNING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Gyllemængde og indhold

Gylleproduktionen ved den ansøgte udvidelse beregnes i DLBR PlanteIT til i alt 5.799 m³ gylle inkl. rengøringsvand og drikkevandsspild. Der opsamles regnvand fra møddingsplads i nudrift, og møddingsplads og ensilagesilo i ansøgt drift:

Mødding: 12 m x 23 m = 276 m².

Ensilagesilo: 20 m x 60 m = 1.200 m²

I alt 1.476 m² x 550 mm regnvand/år = 812 m³ vand til gyllebeholder

Regnvand fra tagfladerne opsamles via tagrender, og udledes til grøft. Hyldebrandsgård har en udledningstilladelse fra 2007, der omfatter tagvandet fra løsdriftsstalden (2.500 m²).

Produktionen af dybstrøelse og fast gødning i ansøgt drift er i DLBR PlanteIT beregnet til 853 tons.

Indholdet af kvælstof og fosfor i den producerede gylle fra Hyldebrandsgård er beregnet i husdyrgodkendelse.dk for ansøgt drift, se Tabel 3.

Tabel 3. Mængde og indhold af kvælstof og fosfor i produceret kvæggylle i ansøgt drift

Gødningstype	Ansøgt drift		
	Mængder (tons)	Kvælstof, N (kg)	Fosfor, P (kg)
Gylle inkl. regn- og vaskevand	6.611	29.822	4.396
Dybstrøelse	853	6.933	984
I alt		36.755	5.380

Gødningsopbevaring

Der er 2 eksisterende gyllebeholdere på Hyldebrandsgård med kapacitet til hhv. 1.000 m³ og 3.000 m³ samt en mindre fortank, i alt 4.045 m³. Desuden er der en møddingsplads på ca. 12 m x 23 m x 3 m = ca. 828 m³. Randmuren om pladsen er ca. 1,5 m høj. Da fast gødning og dybstrøelse læsses med teleskoplæsser, kan møddingen rumme gødning i 3 m's højde.

Data om de forskellige beholdere/pladser kan ses i Tabel 4.

Tabel 4. Data om gyllebeholdere til rådighed for produktionen på Hyldebrandsgård

Lager	Størrelse	Kapacitet	Overdækning	Byggeår	Beholderkontrol
Gyllebeholder (1)	28 x 5	3.000 m ³	Naturligt flydelag	2007	2017
Gyllebeholder (2)	18 x 4	1.000 m ³	Naturligt flydelag	1994	2017
Fortank		45 m ³		2007	
Samlet gyllekapacitet		4.045 m³			
Møddingsplads	828 m ³				

Gyllebeholderne har naturligt flydelag. Der tilføres halm eller halmrig møg, hvis flydelaget er utilstrækkeligt.

Gyllen kan pumpes fra staldene til gyllebeholderne via fortank. Biokraft afhenter gylle/leverer byttegylle to gange ugentligt. Gyllen afhentes i fortank, og byttegylle afleveres i gylletank.

Beholderne er kontrolleret for tæthed m.m. i 2017.

Beregning af tilstrækkelig opbevaringskapacitet

Gylleproduktionen ved den ansøgte udvidelse på Hyldebrandsgård er beregnet til 6.611 m³ inkl. vand fra møddingsplads og ny plansilo.

Der leveres i ansøgt drift rågylle til Biokraft svarende til udvidelsen på 60 årskøer, som ikke tages retur til gylletankene. Ifølge beregning i DLBR PlanteIT er gyllemængden 30,5 m³ pr årsko. Med en udvidelse på 60 årskøer svarer det til 60 årskøer x 30,5 m³ = 1.830 m³.

Mængde af gylle til opbevaring fratrukket 1.830 m³ til Biokraft A/S giver 6.611 m³ – 1.830 m³ = 4.781 m³

Med en opbevaringskapacitet på 4.045 m³ er der samlet 10 måneders opbevaringskapacitet for ejendommens ansøgte produktion.

Opbevaringskapaciteten for dybstrøelse er 828 m³ svarende til 487 tons dybstrøelse. Der produceres 853 tons om året, hvoraf ca. 65 % udbringes direkte. Der skal således kunne opbevares 35 %, dvs. 299 tons på møddingspladsen, som herved har en kapacitet på 19,6 måneders opbevaring.

BAT opbevaring af husdyrgødning

- Tankene tømmes ca. en gang årligt for inspektion og vedligeholdelse
- Gyllen omrøres kun forud for udkørsel/afhentning af gylle

- Der er konstant flydelag på gyllen, og efter omrøring/udkørsel kontrolleres det, at der er etableret flydelag senest 14 dage efter, at der igen er gylle i tanken
- Dybstrøelse og fast gødning opbevares på møddingsplads med mulighed for opsamling af møddingsvand
- Der føres logbog over flydelaget på gyllen, så der er fokus på, at flydelaget lever op til kravene
- Tanken er tilmeldt de lovpligtige regelmæssige eftersyn, hvilket betyder, at tanken hvert 10 år bliver kontrolleret for, om der skulle være tegn på begyndende utætheder

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

9 måneders opbevaringskapacitet anses for tilstrækkelig til, at husdyrgødningen kan udbringes på tidspunkter og med en udnyttelsesgrad, som lever op til gældende lovgivning. De 9 måneder gælder både for gylle og dybstrøelse. Kravet om 9 måneders opbevaringskapacitet er opfyldt for bedriften, når den ansøgte produktion er etableret, og aftalen med biogasanlægget opfyldes.

Der er i husdyrgødningsbekendtgørelsen en række faste krav til pumpeudstyr og sikkerhed, så overpumpning fra gyllebeholder til gyllevogn ikke medfører risiko for forurening af jord og grundvand. Kravene er derfor ikke stillet som vilkår.

Bornholms Regionskommune vurderer samlet set, at håndteringen af husdyrgødningen opfylder de generelle regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen, og at der anvendes BAT i forhold til opbevaring og håndtering af husdyrgødning.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. opbevaringskapacitet, spild og ikke-faste installationer.

5.4 UDBRINGNING AF HUSDYRGØDNING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Udbringning af husdyrgødning

Fast gødning og dybstrøelse fra møddingsplads udbringes to gange årligt: i november til kommende majsmarker og i maj.

Al gylle afhentes af Biokraft til afgangning, og hovedparten returneres som "byttegylle". Biokraft afhenter rågylle til afgangning to gange ugentligt, pt. mandag og fredag. I samme ombæring afleveres byttegylle.

Gyllen udbringes på markerne i perioden fra marts/april til august ved nedfældning til vårbyg, majs og græs. Udkørsel foretages af maskinstation. I sæsonen køres gylle ud i døgndrift – dog med hovedvægt på de lyse timer.

Ansøger har ikke haft henvendelser fra naboer ang. gyllekørsel. Tre naboer får efter aftale besked om opstart af gyllekørsel.

BAT- udbringning af husdyrgødning

Der udbringes gødning, husdyrgødning og handelsgødning, i henhold til de lovbestemte normer. Gødningen udbringes i forhold til en gødningsplan, hvor der er taget hensyn til de enkelte afgrøders behov for næringsstoffer. Gødningen, herunder husdyrgødningen, udbringes således, at planternes behov for næringsstoffer og udnyttelsen af disse er optimal.

Der tilføres ikke gødning til markerne, når disse er vandmættede, oversvømmede, frosne eller snedækkede. Der tilføres ikke husdyrgødning på stærkt skrånende terræn.

Der tages hensyn til naboer og omkringboende ved udkørsel af husdyrgødning. Det tilstræbes således at sprede husdyrgødningen i løbet af dagen på hverdage. Det kan dog være nødvendigt at udbringe gødning uden for disse tidspunkter, hvis vejrliget og kapaciteten af udbringningsudstyr betinger dette.

Gyllen nedfældes. Den faste husdyrgødning nedbringes i jorden inden for 6 timer efter udbringning.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Der kan i henhold til lovgivningen ikke stilles vilkår om udbringning af husdyrgødningen. Reglerne om udbringning ligger nu som faste krav i husdyrgødningsbekendtgørelsen

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. udbringning af husdyrgødning.

6 PRODUKTIONENS RESSOURCEFORBRUG

I dette kapitel beskrives og vurderes det nuværende og forventede årsforbrug samt håndteringen af ressourcerne foder, vand, energi og diverse hjælpestoffer. Tiltag til fremme af ressourceudnyttelsen er desuden behandlet.

6.1 FODER OG FODEROPBEVARING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Fodertyper, -forbrug og -opbevaring

Der fodres dels med hjemmedyrket grovfoder og korn og dels med indkøbt kraftfoder, melasse og vitamin/mineralblanding. I løsdriftsstalden (stald I og II) udfodres med hængebaneanlæg med 9 påslag. Der laves 3 foderblandinger: én til malkende køer, én til goldkøer og én til kvier. Dvs. at der praktiseres fasefodring.

Kraftfoder gives både i foderblandingen og ved malkning i robot. Kraftfodertildelingen i malkerobotten er individuel og afhænger af koens fysiologiske behov. Der tildeles pt. mellem 0,5 og 6 kg.

Kraftfoder og korn opbevares i foderladen i mindre plansiloer. Kornvalsen står i foderladen, og der vales til ca. 1 uges fodring ad gangen.

Kornet tørres og opbevares hos DLG, Aakirkeby efter høst og hjemtages 3 gange årligt.

Vitamin- og mineralblanding hjemkøbes løbende og opbevares i foderladen.

Grovfoderet består af græsensilage og majsensilage. Ca. 50-70 % af foderet (målt på energiindhold i tørstof) består af grovfoder. Mængden af majsensilage er lidt større end mængden af græsensilage – men kan variere afhængig af vækstforholdene i det enkelte dyrkningsår.

Græsset høstes 4 gange årligt fra maj til september/oktober. Majsens høstes 1 gang årligt i september/oktober.

Græs- og majsensilage opbevares i nudrift i markstakke, som ikke placeres det samme sted hyppigere end hvert 5. år. I ansøgt drift ansøges om at etablere en ensilagesilo på 20 m x 60 m og med 3 m høje sider. Derudover vil der i ansøgt drift stadig være behov for markstakke, men i mindre omfang.

Halm bruges til strøelse og "fyldfoder". Halmen opbevares dels i foderlade og dels i vestlig sidebygning til det oprindelige bygningssæt.

Foderforbruget forventes at stige proportionalt med stigningen af antal dyr i ansøgt drift.

BAT fodring

- Foderplanen udarbejdes i samarbejde med konsulent og med anvendelse af nyeste viden inden for kvægfodring
- Fodringen tilpasses dyrenes fysiologiske behov, hvilket kaldes fasefodring
- Ureatal bruges til at vurdere besætningens proteintildeling og til at forebygge overforbrug og øget udledning af kvælstof
- Der tages analyser af alt grovfoder, og foderplanen afpasses grovfoderets sammensætning og kvalitet
- Der udarbejdes foderkontrol med en opgørelse af foderet efter behov

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Bornholms Regionskommune vurderer, at Hyldebrandsgård ved håndtering af fodermidlerne og optimering af fodertildelingen som beskrevet anvender BAT inden for foderteknologi.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. foder.

6.2 VAND

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Vandforbrug

Ejendommens vandforsyning er fra privat boring. Vandforbruget til forskellige formål i nudrift og det beregnede forbrug i ansøgt drift fremgår af skemaet i Tabel 5.

Tabel 5. Data om vandforbrug

Vandforbrug (m ³)	Nudrift	Ansøgt drift
Drikkevand	4.750*	6.700*
Vask malkeanlæg	1.278**	475***
Vask mælketank	146	146
Vask af maskiner m.m.	1	1
Andet forbrug	0,5	0,5
I alt (m³)	6.176	6.848

*Drikkevand inkl. spild. Der er regnet med et årligt forbrug på ca. 28 m³ pr ko og 5,3 m³ pr opdræt

**Vandforbruget skønnes at være 1.750 l pr. døgn pr. robot, dvs. 1.750 l x 2 x 365 dage

***Vandforbruget skønnes at være 650 l pr. malkning ved "2 x 14 malkestald" og 5-trins vask, dvs. 650 l x 2 x 365 dage

BAT - Vandbesparende foranstaltninger

Der er en stor vandbesparelse ved at skifte fra malkerobotter til malkestald. Litteratur angiver, at vandforbruget i malkestald kun er ca. 35-40 % af vandforbruget ved robotmalkning.

Bedriftens drikkevandsinstallationer rengøres og efterses jævnligt med henblik på at undgå spild, og eventuelle lækager identificeres og repareres hurtigst muligt.

Der er installeret drikkekar i løsdriftsstalden, og evt. lækager vil hurtigt blive opdaget, da der er fast gulv i stalden.

Der er grænser for, hvor meget vandforbruget kan reduceres i en mælkeproduktion uden at forringe dyrenes velfærd (der skal være tilstrækkeligt drikkevand tilgængeligt), eller forringe hygiejnen (malkeanlæg og mælketank skal vaskes, så bakterievækst undgås).

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Bornholms Regionskommune vurderer, at der i forbindelse med driften er gjort tiltag, som vil sikre, at anvendelsen af vand minimeres mest muligt samtidig med, at produktionen kan foregå rentabelt. Det vurderes, at det er vigtigt at fastholde fokus på vandbesparelse, og der er derfor stillet vilkår herom.

Kommunen vurderer på denne baggrund, at der anvendes BAT i relation til at sikre, at vandforbruget på ejendommen er så lavt som muligt, og at ejendommen ved at overholde vilkårene og ved opretholdelse af de beskrevne tiltag til besparelser i vandforbruget lever op til principperne om anvendelse af BAT.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. vedligehold af vandforbrugende anlæg.

6.3 ENERGI

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Elforbrug og energibesparende foranstaltninger

Forbrug i nudrift (privat + erhverv ifølge regnskabet) er 120.000 kWh.

I ansøgt drift vil der være lidt flere lysarmaturer pga. tilbygning. Til gengæld forventes en el-besparelse pga. skiftet fra malkebot til malkestald på ca. 25-50 % pr. ton mælk.

Det største elforbrug i mælkeproduktionen stammer fra vakuumpumpe, kompressor, vandvarmer, mælkepumpe, køl og belysning.

På Hyldebrandsgård bruges frekvensstyret vakuumpumpe, som reducerer elforbruget væsentligt. Der spares 30-40 % ved brug af frekvensstyret pumpe ift. pumpe med fast omdrejning.

Kompressoren indstilles korrekt og efterses. Ved højere arbejdsstryk end nødvendigt bruges op til 6 % mere energi. Trykledninger er dimensioneret efter behovet. Lækager øger energiforbruget, og undgås ved eftersyn.

Unødigt energiforbrug undgås også ved at efterse, at vandvarmeren ikke opvarmer til højere temperatur end nødvendigt. Hvis der installeres varmegenindvinding i ansøgt drift, vil vandvarmeren kunne tage vand fra genindvindingsbeholderen, så den ikke skal opvarme alt vand fra 8 grader.

Mælkekøling er en stor energiforbruger. Energiforbruget kan nedbringes ved at etablere forkøling med grundvand. Pt. bruges ikke forkøling af mælk, men det vil der blive i ansøgt drift, hvor der skiftes fra malkebotter til malkestald. Genindvinding af varme fra mælk og kompressor overvejes i ansøgt drift. Men det skal vurderes, idet mælketanken (besætningen) skal have en vis størrelse, før det er aktuelt.

Kompressor, vandvarmer, mælkekøler og vaskeautomat gennemgås ved de pligtige serviceeftersyn og holdes rene.

Hyldebrandsgård har træpillefyr til opvarmning. Derfor kræver genindvinding en ekstra overvejelse, da træpiller er en "energivenlig" opvarmningsform, som ikke umiddelbart skal udskiftes.

Hyldebrandsgård overvejer at udskifte de almindelige lysstofrør med LED-rør ved næste skift. Det kan give 25-40 % besparelse på belysningen. Der er dagslysstyring på belysning indendørs og udendørs.

Det årlige elforbrug forventes samlet set at stige med ca. 10 % i ansøgt drift til 132.000 kWh.

Diesel og fyringsolie

Der bruges ikke fyringsolie jf. ovenstående.

Dieselforbrug i nudrift (ifølge regnskabet) er på ca. 7.000 liter.

Det årlige forbrug af dieselolie forventes i ansøgt drift kun at stige svagt til ca. 7.500-8.000 liter.

Der benyttes maskinstation til en del af markarbejdet: gyllekørsel, sprøjtning, grovfoderhøst. Markarealet forventes ikke umiddelbart at øges.

Der benyttes ikke traktor (diesel) til foderblanding.

Dieselolietank er fra 2002 og rummer 1.800 liter. Den er placeret i lade ved det oprindelige bygningssæt (se kort).

Dieseltanken er overjordisk og nem at tilse. Hvis der mod forventning sker mindre udslip af dieselolie, vil spildet hurtigst muligt blive opsamlet (savsmuld, kattegrus el. lign.). Sker spildet på jord, vil en passende mængde jord blive skrabet af med minilæsser, frontlæsser, eller lign. Forurenede jord eller sugende materiale med dieselolie bortskaffes via BOFA. Ved større uheld, og især hvis der er fare for dyr, mennesker eller miljø, vil beredskabet blive alarmeret.

Der er ikke vandløb, dræn, søer eller drikkevandsboringer i nærheden af dieselolietanken.

Egen energiproduktion (halm, flis, biogas, vind, sol)

Der er ikke egen produktion af energi på Hyldebrandsgård. Men al kvæggylen leveres til afgangning på biogasanlæg, og på den vis er Hyldebrandsgård bidragsyder til "grøn energiproduktion".

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Bornholms Regionskommune vurderer, at der i forbindelse med driften er gjort tiltag, som vil sikre, at forbruget af energi minimeres mest muligt samtidig med, at produktionen kan foregå rentabelt. Det vurderes, at det er vigtigt at fastholde fokus på energibesparelse, og der er derfor stillet vilkår herom.

Kommunen vurderer på denne baggrund, at der anvendes BAT i relation til at sikre, at energiforbruget på ejendommen er så lavt som muligt, og at Hyldebrandsgård ved at overholde vilkårene og ved opretholdelse af de beskrevne tiltag til besparelser i energiforbruget lever op til principperne om anvendelse af BAT.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. vedligehold af energiforbrugende anlæg.

6.4 DIVERSE HJÆLPESTOFFER

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Veterinærmedicin

Veterinærmedicin opbevares i aflukket staldkontor i det sydvestlige hjørne af løsdriftsstalden. Der udleveres kun veterinærmedicin til genbehandling ("lille sundhedsrådgivningsaftale"). Overskydende veterinærmedicin og brugte kanyler tages retur af dyrlæge.

Desinfektions- og rengøringsmidler

For at sikre mælke kvaliteten skal alle overflader, som kommer i berøring med mælken, rengøres effektivt. Der er automatiske vaskeprogrammer på mælketank og malkeroboter/malkeanlæg, hvor der anvendes godkendte sure/basiske rengørings- og desinfektionsmidler. Rengøringsmidler, som er i brug, opbevares ved malkeroboter/malkeanlæg og mælketank. Et mindre lager med rengøringsmidler opbevares i rum ved mælketank.

I ansøgt drift vil der blive etableret en industrivaskemaskine til kludevask.

Alle rengørings- og desinfektionsmidler i mælkeproduktionen er godkendte og kontrolleres via mejeriernes kvalitetsprogram.

Der bruges ca. 16 tromler årligt à 60 liter. Malkesystemet ændres i ansøgt drift, men forbruget forventes at være stort set som i nudrift.

Olieprodukter

Der skiftes olie på maskiner, når de efterses hos Helleesen eller LH-maskiner. Spildolien opbevares derfor af servicevirksomhederne.

Et lille lager af olie opbevares på Hyldebrandsgård i aflukket teknikrum i løsdriftsstaldens nordvestlige hjørne, hvis der er behov for påfyldning af olie imellem serviceeftersyn, til pumper m.v. (se kort). Det årlige forbrug på Hyldebrandsgård er på ca. 50 liter i alt.

Såsåed, handelsgødning, pesticider

Der opbevares ikke pesticider eller tom emballage fra pesticider på Hyldebrandsgård. Al marksprøjtning er udliciteret og udføres af maskinstation.

Såsåed og handelsgødning opbevares i foderladen, men i sække/bigbags og klart adskilt fra foderlagre. Som udgangspunkt hjemtages såsåed og handelsgødning til én sæson ad gangen. Der hjemtages ca. 5-8 tons såsåed årligt og ca. 30-40 tons handelsgødning.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Oplagring af diesel og anden olie i tanke skal opfylde reglerne i olietankbekendtgørelsen, som bl.a. angiver regler om placering, afskærmning og drift.

Bornholms Regionskommune vurderer, at det er nødvendigt med yderligere beskyttelse af jord og grundvand og stiller derfor nogle mere detaljerede vilkår om opbevaring af olie, placering af olietanke og om, at tankning skal finde sted, hvor spild kan opsamles.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. placering af olietanke og tankning af diesel på tæt bund.

7 EMISSIONER, GENER OG RESTSTOFFER FRA ANLÆGGET

I dette kapitel beskrives og vurderes ammoniakemissionen fra anlægget samt omfanget af reststoffer fra produktionen. Desuden behandles mulige gener for omgivelserne som følge af lugt, støj, støv, lys, skadedyr og transporter forårsaget af virksomhedens aktiviteter.

7.1 AMMONIAK

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Ammoniaktab

Gulvtypen i den eksisterende løsdriftsstald er et såkaldt 4 % gulv, dvs. fast gulv med dræn, ajlerille og skraber. Denne gulvtype er den bedste mht. reduktion af ammoniakfordampning fra stalden. I den nye tilbygning etableres velfærdsafdeling med dybstrøelse for at imødekomme skærpede dyrevelfærdsregler. Ved ædepladsen etableres fast, drænet og skrabet gulv.

Mht. opbevaring og udbringning af husdyrgødning følges gældende regler.

Det samlede ammoniaktab i form af ammoniakemission fra staldanlæg og lagre er i nudrift og ansøgt drift beregnet ud fra størrelsen og typen af husdyrholdet, indretning af staldene inkl. miljøteknologi, fodersammensætningen og typen af lagre til opbevaring af husdyrgødningen (se Tabel 6 for beregninger i husdyrgodkendelse.dk).

Tabel 6. Opgørelse af ammoniakemissionen før og efter udvidelse, kg N/år

Ansøgning	Emission i nudrift (kg N/år)	Emission efter udvidelse (kg N/år)	Meremission efter udvidelse (kg N/år)	Nødvendig yderligere reduktion i forhold til det generelle krav (kg N/år)
Hyldebrandsgård	1.530,36	2.167,38	637,02	+499,18

Nudriften er fastsat den 19. september 2006 ved VVM-screening og er ikke ændret siden.

BAT-emissionskravet er i husdyrgodkendelse.dk beregnet til maks. 2.145 kg NH₃-N. Faktisk emission bliver 2.167 kg NH₃-N.

Ammoniakemissionskravene er ikke opfyldt for den ansøgte produktion, da der ikke er økonomisk proportionalitet i en investering i miljøteknologi for at reducere ammoniakemissionen med 22 kg.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Beskyttelsesniveauet for ammoniak omfatter:

- et krav om begrænsning af ammoniakfordampningen (det generelle reduktionskrav), som gælder for alle husdyrbrug, der skal miljøgodkendes uanset beliggenheden
- et krav om maksimal total- eller merdeposition af ammoniak på de ammoniakfølsomme naturområder, der fremgår af husdyrgodkendelseslovens § 7 (er behandlet i afsnit 7.1)
- en maksimalt tilladt merdeposition af ammoniak på øvrige ammoniakfølsomme naturområder efter konkret vurdering

Projektet skal desuden leve op til husdyrgodkendelseslovens krav om anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT) til forebyggelse og begrænsning af ammoniakemissionen fra anlægget (se mere i kapitel 11).

Det generelle ammoniakreduktionskrav:

Ved etablering, udvidelse og ændring af husdyrbrug skal det øgede ammoniaktab fra stald og lager som hovedregel reduceres med 30 % i forhold til ammoniaktabet fra et fastsat referencestaldsystem defineret

som det bedste staldsystem mht. ammoniakfordampning i 2005/2006. For den del af kvæget, der er på dybstrøelse, er der dog ingen krav til generel reduktion.

Kravet om reduceret ammoniakemission gælder for alle udvidelser eller ændringer i dyretype i eksisterende eller nye stalde samt for stalde, der renoveres. Kravet kan gennemføres ved reduktion af ammoniaktabet for både det eksisterende og det nye/renoverede anlæg.

Der anvendes 65 % direkte udbringning af dybstrøelse fra staldene således, at de resterende 35 % kan opbevares på møddingsplads eller i markstak. Dette er normen, og der stilles ikke vilkår herom. Reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen for opbevaring i markstak og på møddingsplads skal følges.

Bornholms Regionskommune vurderer, at ansøger har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse ammoniakudledningen fra anlægget ved den anvendte staldtype i den eksisterende kostald.

Det generelle ammoniakkrav er fastlagt i bekendtgørelsen om miljøgodkendelse og kan ikke fraviges. Kravet overholdes.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. staldtyper.

7.2 LUGT

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Lugtemissionen fra anlægget stiger som følge af, at der bliver flere dyr på ejendommen. I husdyrgodkendelse.dk er lugtemissionen fra staldanlægget og de nødvendige geneafstande til forskellige typer af beboelser beregnet ud fra antal stipladser, dvs. det maksimale antal dyr ad gangen og kg i de forskellige staldafsnit til et givent tidspunkt.

Der er naturlig ventilation og mange rumetre pr. dyr i staldene på Hyldebrandsgård, hvilket giver en diffus lugtspredning. Alle lugtgeneafstande er overholdt i ansøgningen, og der forventes ikke lugt, som er til væsentlig gene for omkringboende.

Ensilage, som er høstet og indlagret under forhold, som ikke er optimale, kan medføre en ensilering/fermentering, som ikke forløber optimalt og, som kan afgive skarp lugt. Derfor ensileres der på Hyldebrandsgård med korrekt fortørring, hurtig høst og indlagring, passende komprimering af ensilagestakken og solid afdækning af stakkene. Når ensilagestakken åbnes, sikres god hygiejne ved afrydning, passende fremdrift i stakken, og plane flader for at undgå varmedannelse og lugt.

Lugtberegningen i ansøgningssystemet husdyrgodkendelse.dk viser, at lugtgenekriteriet er overholdt, da der ikke er byzone, samlet bebyggelse eller nabobeboelser inden for geneafstandene, se nedenstående Tabel 7.

Tabel 7. Resultat af lugtberegning for ansøgt drift fra ansøgningssystemet husdyrgodkendelse.dk

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand (ansøgt)	Ukorrigeret geneafstand (nudrift)	Korrigeret geneafstand (ansøgt)	Korrigeret geneafstand (nudrift)	Vægtet gennemsnitsafstand	Bortscreenet	Genekriterie overholdt
+ Rønnevej 126	0	FMK	82,74	70,83	82,74	70,83	177,78	Ja	Ja
+ Vellensbyvejen 16	0	NY	176,11	142,85	176,11	142,85	506,50	Ja	Ja
+ Hovedejerlavet, Nylarsker	0	FMK	261,65	223,97	261,65	223,97	1.657,97	Ja	Ja

Nærmeste enkeltbeboelse, som ikke er en landbrugsejendom eller ejet af Hyldebrandsgård, er Rønnevej 126, og den beregnede gennemsnitlige afstand fra staldene på Hyldebrandsgård er 178 m. Nærmeste samlede bebyggelse er Vellensbyvejen 16 med en gennemsnitlig afstand på 506 m fra Hyldebrandsgårds stalde, og nærmeste byzone er Nylars med en gennemsnitlig afstand på 1.658 m til Hyldebrandsgårds stalde. Hus-

dyrgodkendelse.dk beregner en samlet korrigeret geneafstand på hhv. 83 m, 176 m og 262 m. Lugtgenekravet er dermed overholdt.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERINGER

Den primære kilde til lugt fra anlæg til dyrehold er staldventilation. Der foreligger også kun systematiske og anvendelige oplysninger til anvendelse i konkret sagsbehandling om lugtemissionen fra staldanlæg. Lugtemission fra opbevaringsanlæg og fra udbringning af husdyrgødning indgår således ikke i lugtberegningerne men reguleres gennem konkrete vurderinger og generelle regler, herunder husdyrgødningsbekendtgørelsens afstandskrav til placering af anlæg til opbevaring af husdyrgødning og krav om overdækning samt krav til metoder og tidspunkter for udbringning af husdyrgødning.

På baggrund af de indtastede oplysninger i ansøgningsystemet om dyretype, den maksimale belægning og staldsystemet i de enkelte staldafsnit er det beregnet, hvilken afstand der som minimum skal være fra lugtkilden til boliger i forskellige områdetyper, for at de definerede lugtgenekriterier er overholdt.

Kumulation fra andre ejendomme med husdyr er uden betydning, da effekten heraf maksimalt kunne være 1,2 x geneafstanden, og en sådan øgning vil være uden betydning.

Af lugtberegningen kan ses, at lugtgenekriteriet er overholdt i forhold til alle typer beboelser. Det er kommunens vurdering, omkringboende ikke vil blive udsat for væsentlige lugtgener fra staldene. Se beboelsernes placering i Bilag 6.

Det vurderes, at transport med husdyrgødning ikke vil medføre væsentlige lugtgener.

Kommunen vurderer, at hvis der skulle opstå væsentlige lugtgener hos naboer, som ikke kunne forudses på baggrund af lugtgenekriterierne, skal der være mulighed for at løse problemet, og der er stillet vilkår herom.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår om at holde god staldhygiejne, samt vilkår i tilfælde af væsentlige lugtgener.

7.3 STØJ

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Beskrivelse af støjkilder

Kilder til støj fra driften på Hyldebrandsgård er foderblanding, gyllepumper, vakuumpumper, kompressor, højtryksspuling, kørsel med minilæsser samt håndtering af dyr m.v. Desuden forekommer maskinstøj i forbindelse med udmugning, gylleomrøring, -afhentning og -udkørsel, spredning af gylle og fast møg og markarbejde.

Der er ikke støj fra kornørring og fra mekanisk ventilation, da det ikke finder sted på Hyldebrandsgård. Fodringsanlægget larmer minimalt, og blandingen af foder er støjsvag sammenlignet med foderblanding i fuldfordervogn med traktor.

Driftsperiode for støjkilder

Støjniveauet vurderes ikke at blive væsentligt højere efter udvidelsen.

Maskinstøj i forbindelse med fodring, foderblanding, kornhøst, grovfoderhøst og gylle- og møgspredning vil umiddelbart forekomme i lidt længere tid i ansøgt drift, men det kompenseres i nogen grad af maskiner og teknik med større kapacitet.

Gyllekørsel og spredning af gylle og fast møg forekommer forår og efterår.

Foderblanding og intern transport foregår især i dagtimerne. Kornvalse er i drift 2 gange ugentligt i tidsrummet kl. 6-18.

Robotmalkning fra to malkeroboter foregår i nudrift i døgndrift. I ansøgt drift vil der kun være støj fra malkningen i ca. 2 timer morgen og aften.

Motorstøj ved udmugning af dybstrøelse forekommer 1-2 gange årligt, afhentning af rågylle til Biokraft 2 gange ugentligt, og traktoromrøring af gylle før afhentning ca. 2 x 20 min i nudrift, og ca. 2 x 30 min i ansøgt drift.

Gødningskørsel og markarbejde inkl. høst er sæsonarbejde og afhænger af vejret. Derfor vil der i højsæsonen nogle gange blive arbejdet i døgndrift. Græsset høstes og ensileres 4 gange årligt, ca. 6 timer pr gang. Majs høstes 1 gang årligt, ca. 2 dage à 9 timer.

Tiltag for at reducere støj

Den daglige støj skønnes at give begrænsede gener for naboerne. Nærmeste nabo på Rønnevej 126 ligger 110 m eller mere fra driftsbygningerne. I sæsonen for markarbejde vil der være forhøjet aktivitet, hvilket er uundgåeligt. Ansøger går gerne i dialog med naboer, hvis støjgenerne synes urimelige.

I forhold til arbejdsmiljøet på bedriften sikrer Hyldebrandsgård sig, at de ikke selv, og ej heller fremtidige medarbejdere, udsættes for støj, som giver høreskader. Ved høj støj anvendes høreværn.

Andre tiltag for at reducere støjpåvirkning er:

- Kompressor og vakuumpumpe er placeret i lukket teknikrum og derfor afskærmede
- Ved nyindkøb bliver lydsvage maskiner vægtet højt
- Maskiner og redskaber på ejendommen vedligeholdes for at undgå unødigt støj
- Støj fra gylle- og møgkørsel og fra andet markarbejde formindskes ved at vedligeholde maskiner, og der tages hensyn til omkringboende ved at få arbejdet udført hurtigt og effektivt
- Døre og vinduer i traktoren lukkes, når der anvendes støjende redskaber

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Bornholms Regionskommune forudsætter, at anlægget på ejendommen overholder Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser. Støjvilkårene omfatter al støj fra landbrugsdrift på ejendommens bygningsparcel, dvs. også støj fra andet end faste, tekniske installationer men ikke støj fra f.eks. markdriften.

Indendørs placering af anlægget til foderfremstilling minimerer risikoen for gener fra en væsentlig daglig støjkilde ved produktionen.

Bornholms Regionskommune vurderer, at støj fra ejendommen ikke er eller forventes at blive et problem for de omkringboende og forbi passerende. Der er ikke foretaget støjberegninger, men de nærmeste nabobeboelser ligger så langt fra ejendommen, at der ikke vurderes at kunne opstå væsentlige støjgener, når de stillede vilkår overholdes.

Der vil kunne forekomme støj fra ekstern og intern transport. Trafikken til og fra ejendommen foregår ad Rønnevej. Den øgede transport vurderes dog ikke at ville give uacceptable støjgener ud over det, der må accepteres som nabo til en landbrugsbedrift.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. støjgrænser og eventuel måling af støjniveauet.

7.4 STØV

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

De hyppigste støvkilder er generelt halm og håndtering af halm samt kørsel med maskiner på interne kørselsveje i tørt vejr.

På Hyldebrandsgård vil støv fra håndtering af halm næppe genere naboer og forbigående. Der bruges støvmaske, når der strøs med Easystro (snittet og varmebehandlet halm) og Stalosan i sengebåsene.

Der kan forekomme støvgener i forbindelse med kørsel på interne transportveje.

Nærmeste nabobeboelse ligger 110 m eller mere fra driftsbygningerne, og støv fra interne veje vurderes kun i begrænset omfang at kunne genere naboerne eller forbigående. Ved gylle- og markkørsel benyttes intern kørevej, som ligger ca. 200 m vest for nærmeste nabo, hvor Hyldebrandsgårds store have med høje træer fungerer som "støvfang" imellem nabo og vej med arbejdskørsel. Arbejdskørsel vurderes kun at give sporadiske gener for forbigående bilister.

Generelt er der et stort luftrumfang i staldene ift. antallet af dyr, og den naturlige ventilation giver en god luftgennemstrømning. Derfor er luften i staldene generelt god og uden støvgener.

Støvfremkomsten forventes ikke at blive forøget pga. udvidelsen.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at risikoen for væsentlige støvgener i omgivelserne vil være begrænset. Der ligger ikke andre ejendomme, som skal køre forbi Hyldebrandsgård på grusvejen for at nå deres bolig, og det vurderes således, at støvudvikling kun vil give anledning til meget lokale gener inden for ejendommens matrikel.

Kommunen vurderer, at der ikke vil forekomme væsentlig støvudvikling som følge af udvidelsen. Der stilles dog et vilkår om støvgener, så alle aktiviteter på ejendommen, herunder også levering af råvarer og udbringning af husdyrgødning, kan planlægges således, at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

Tilsynsmyndigheden i Bornholms Regionkommune har desuden i juli 2015 fremsendt en henstilling til alle lastbilchauffører hos Biokraft A/S, som transporterer husdyrgødning mellem biogasanlægget og de enkelte landbrugsejendomme på Bornholm, om at sænke hastigheden på de private grusveje, således at støvgener i forbindelse med kørslen mindskes.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. støvgener.

7.5 LYS

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Der er 7 udendørs lyskilder i både nudrift og ansøgt drift - 3 på den sydlige langside af løsdriftsstalden ved indgang og tankrum, hvor mælketankbilen afhenter mælken. Desuden på foderladens nordlige gavl og på gavl ved lille gyllebeholder. Endelig er der to orienteringslys ved stuehuset. De udendørs lyskilder er afmærket på Bilag 2.

Alle udendørs lyskilder er dagslysstyret med sensor. Lyset er slukket fra kl. 22 til kl. 05.

Det indendørs lys er dagslysstyret med sensor. Fra kl. 22 til kl. 05 er der 3 armaturer med vågelys (natlys) i løsdriftsstalden.

I løsdriftsstalden vil der hovedsageligt være naturlig belysning om sommeren, og kun kunstig belysning, hvis lysintensiteten er for lav. Der vil desuden i sommerhalvåret på stille dage være åbne sider i løsdriftsstalden (gardiner). Om vinteren vil der være kunstig belysning, så køerne opholder sig i lys i ca. 16 timer dagligt. Lyset er reguleret for at sikre optimal mælkeproduktion samt reproduktion.

De oplyste kostalde vil kunne ses i mørke/vinterhalvåret af naboer og forbigående, men lysintensiteten vil på ingen måde virke blændende eller ubehagelig, fordi bygningerne ligger tilbagetrukket fra Rønnevej.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Bornholms Regionskommune vurderer, at den beskrevne anvendelse af lys i staldene ikke vil medføre gener for omkringboende eller forbi passerende pga. afstanden.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. lys.

7.6 FLUER OG SKADEDYR

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Generel skadedyrsbekæmpelse og forebyggelse

Generelt er renholdelse en vigtig faktor i skadedyrsbekæmpelsen på Hyldebrandsgård. Foderspild, gammelt foder og frasorteret foder fjernes fra foderkrybber, fodergange og lagre. Regelmæssig renholdelse og grundig skrabning og fejning holder fluer, mus og rotter på afstand. Ensilage og især majsensilage tiltrækker rotter, og derfor placeres der straks rottekasser omkring stakken, hvis der er behov. Ensilagen er placeret væk fra vandløb, grøfter, brakmarker og andre tilholdssteder for rotter. Der er gårdhund og katte på Hyldebrandsgård, som effektivt bekæmper rotter og mus. Praksis vil være uændret før og efter udvidelse.

Fluegener

Fluegener forebygges ved god staldhygiejne, hvor rester af gødning og foder fjernes dagligt.

Der bruges granulat (Neporix) på dybstrøelsen, som forhindrer fluelarver i at udvikle sig til fluer. Granulatet bruges forebyggende, dvs. før flueproblemer opstår. Det vil også være tilfældet i ansøgt drift.

Rottebekæmpelse:

Rotter forebygges med god staldhygiejne og ved at fjerne foretrukne levesteder (brændestakke, gammelt halm, affald osv.). Rottekasser sættes op langs ydervægge og fodmur. Derudover holdes en bræmme op til fodmuren fri for vegetation.

Hyldebrandsgård har via DLG et abonnement på 38 rottekasser, som tilses min. 6 gange årligt, og hyppigst om efteråret, hvor det er vigtigt, at skadedyr ikke etablerer sig i stalde og anlæg inden vinteren. Dette vil også være tilfældet i ansøgt drift, og antallet af kasser kan øges, hvis der er behov.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Kommunen vurderer, at der på tilfredsstillende vis er redegjort for, hvorledes forekomst af fluer, rotter, mus m.m. vil blive forebygget og evt. bekæmpet, således at gener heraf undgås. Endvidere er det kommunens vurdering, at følges vilkårene i denne miljøgodkendelse, burde der ikke opstå fluegener eller problemer med rotter.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. fluebekæmpelse og rottesikring.

7.7 TRANSPORT

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Al arbejdskørsel til og fra Hyldebrandsgård foregår via særskilt vej til arbejdskørsel – undtagen gyllekørsel og grovfoderhøst på de nærmeste marker, hvor der køres ud direkte.

Mælken afhentes hver anden dag. Dette er uændret efter udvidelsen. I alt 183 gange pr. år.

Kraftfoder til foderanlæg og robotter leveres med lastbil ca. 11 gange pr. år i nudrift, og ca. 11-12 gange pr. år i ansøgt drift.

Eget korn oplagres hos DLG i Åkirkeby og hjemtages ca. 3 gange årligt.

Halm oplagres på Hyldebrandsgård og kræver ikke ekstern transport efter høst.

Der leveres dieselolie ca. 3 gange årligt i nudrift, og ca. 4 gange årligt i ansøgt drift.

Slagtekøer og tyrekalve sælges. De bliver afhentet ca. 8 gange pr. år i nudrift. Dette forventes uændret efter udvidelsen, idet lastbilen blot medtager flere dyr.

DAKA afhenter døde dyr gennemsnitligt 1 gang om måneden i nudrift og ca. 1½ gang om måneden i ansøgt drift – men altid efter behov.

Gyllekørsel foregår i vækstsæsonen (marts/april til august/september). Gyllen bringes ud med nedfælder. Der køres med gyllevogn, som kan laste 25 tons/kørsel. I nudrift køres ca. 184 læs gylle ud årligt. I ansøgt drift køres i alt ca. 232 læs gylle ud.

Fast gødning og dybstrøelse spredes på markerne og nedbringes. Det sker i november og maj. Møgvognen kan laste ca. 18 tons/kørsel. I nuværende drift køres ca. 17 læs dybstrøelse og fast gødning ud årligt. I ansøgt drift køres ca. 47 læs ud årligt.

Biokraft afhenter rågylle i lastbil, som kan laste 38 tons. Gylle til Biokraft afhentes 2 gange ugentligt i nudrift, og ca. 2 gange ugentligt i ansøgt drift. Levering af byttegylle og afhentning af rågylle sker i samme arbejds-gang, og i alt er der 104 transporter årligt til/fra biogasanlægget på Biokraft i nudrift, og 160 transporter årligt i ansøgt drift. Transporter til/fra Biokraft sker igennem byerne Nylars og Lobbæk.

Kraftfoder, såsæd, vitaminer og handelsgødning køres fra Rønne Havn til Hyldebrandsgård, dvs. at der køres igennem Rønne.

Transporter ifm. udbringning af husdyrgødning og grovfoderhøst sker ikke gennem byzone eller anden tættere bebyggelse. Dyrkningsarealerne ligger godt arronderet omkring Hyldebrandsgård, hvilket minimerer behovet for kørsel på offentlig vej. Til og fra kørselsveje er vist i Bilag 4.

Antallet af transporter ifm. udbringning af fast gødning og dybstrøelse øges proportionalt med det øgede antal dyr, mens antallet af øvrige transporter kun vil blive øget lidt ifm. udvidelsen. I Tabel 8 er en oversigt over nuværende og anslået fremtidige transportmængder.

Støj mængden vil derfor øges tilsvarende, men ikke støjniveauet. Tidspunktet for transporter forventes ikke at ændre sig.

Tabel 8. Ekstern transport til og fra Hyldebrandsgård – anslåede antal læs/år

Transporttype	Nuværende produktion	Efter udvidelse
Dyr til ejendommen	0	0
Dyr fra ejendommen	8	8
Døde dyr fra ejendommen	12	12
Indkøbt foder	14	15
Halm	17	20-25
Dieselolie	3	3
Gylleflytning/-udbringning	104/184	Ca.160/232
Udbringning fast gødning	17	47
Mælketankbil	183	183
Total	358 / 438	448 / 525

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Der vil forekomme en øget transport til og fra Hyldebrandsgård som følge af udvidelsen. Det totale antal transporter til og fra ejendommen vil stige. Det drejer sig om kørsel med indkøbt foder, gylle, halm og dybstrøelse. Der er fra ejendommen udkørsel til Rønnevej.

Det vurderes, at de nærmeste naboer vil registrere det øgede antal transporter, men at udvidelsen ikke vil give anledning til støjgener for omkringboende, som er ud over det, som beboere af boliger i landzonen må acceptere som forbundet med at være nabo til et landbrug. Hyldebrandsgård ligger 1,5 km fra Nylars by.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. transport.

7.8 SPILDEVAND HERUNDER TAGVAND

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Der er tagrender på eksisterende løsdriftsstald og foderlade (de største tagflader). Tagvandet opsamles i lukkede rørledninger og ledes til grøft ved Rønnevej (se Bilag 3). Der er søgt og givet udledningstilladelse ifm. byggeri af løsdriftsstald i 2007.

Der er ikke omfangsdræn ved bygningerne. Der er ikke markdræn i nærheden af bygningsmassen.

Påfyldning af pesticider og rengøring af sprøjteudstyr sker ikke på Hyldebrandsgård, da denne opgave er udliciteret. Maskiner rengøres for jord på møddingsplads, og rengøringsvandet løber til gylletank.

Der er bad og toilet i forbindelse med staldkontoret i løsdriftsstalden. Det sanitære spildevand ledes til septiktank, som tømmes 1 gang årligt (ca. 0,5-1 m³). Anslåede mængder af restvand fremgår af Tabel 9.

Tabel 9. Mængder af restvand fra produktionen

Restvand (m ³)	Nudrift	Ansøgt drift
Vask af stalde	0,5	0,5
Vask af transportvogn	0,5	0,5
Vask af maskiner og redskaber	0,5	0,5
I alt	1,5	1,5

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Afløb fra den planlagte ensilageplads vil blive ledt til den store gyllebeholder, se Bilag 1.

Der er ikke udsprinklingsanlæg på ejendommen.

Bornholms Regionskommune vurderer, at håndteringen af spildevand sker i overensstemmelse med reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen og således, at der ikke sker væsentlig påvirkning af omgivelserne.

Desuden vurderes det, at afledning af vaskevand foregår uden risiko for tilledning af forurenende stoffer som olie- og pesticidrester til omgivelserne, idet vask af maskiner foregår på ejendommens møddingsplads ved gylletank, og håndtering af bekæmpelsesmidler og vask og påfyldning af marksprøjte foregår på maskinstation.

Kommunen vurderer, at udledning af tagvand vil øges, idet der bygges et nyt staldafsnit på ca. 825 m². Der er stillet vilkår om, at tagvand kan udledes til vandløb efter tilladelse. Tilladelsen skal søges i forbindelse med byggetilladelsen, og der er i forvejen udledningstilladelse for den eksisterende kostald.

Vask af sprøjtemiddeludstyr skal ske i overensstemmelse med vaskepladsbekendtgørelsen. Hvis der vaskes stalde eller maskiner med gødningsrester, vurderer kommunen, at vaskevandet skal opsamles og udbringes efter reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen som restvand. Der er stillet vilkår herom.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. afledning af tagvand, samt restvand fra rengøring af stalde og af maskiner.

7.9 AFFALD

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Følgende EAK-koder gælder for Hyldebrandsgård:

- 02 01 Affald fra landbrug, gartneri, akvakultur, skovbrug, jagt og fiskeri
- 02 01 01 Slam fra vask og rengøring
- 02 01 02 Affald i form af animalske vævsdele
- 02 01 03 Affald i form af vegetabiliske vævsdele
- 02 01 04 Plastaffald (undtagen emballager)
- 02 01 06 Fæces, urin og gødning (herunder tilsmudset halm), flydende affald opsamlet separat og behandlet uden for produktionsstedet
- 02 01 07 Affald fra skovbrug
- 02 01 08 Landbrugskemikalieaffald indeholdende farlige stoffer
- 02 01 09 Landbrugskemikalieaffald, bortset fra affald henhørende under 02 01 08
- 02 01 10 Metalaffald
- 02 01 99 Andet affald, ikke andetsteds specificeret

Fast affald

Fast brændbart materiale (emballage fra gødning, såsæd, mineraler, tilskudsfoder, tom medicinemballage, afdækningsplast, m.m.). Der er opstillet container fra Marius Pedersen, som tømmes 6 gange årligt. Skønnet affaldsmængde i nudrift ca. 500 kg pr måned. Skønnet affaldsmængde i ansøgt drift ca. 700 kg pr. måned (EAK-kode 02 01 04).

Der er skønnet 1-2 kg affald i form af sprayflasker årligt – det forventes ændret til 2-3 kg årligt i ansøgt drift. Sprayflasker afleveres på BOFA (EAK-kode 15 01 04).

Glasaffald afleveres på BOFA i glascontainer, ca. 5-10 kg/år (ISAG-kode 51.00).

Neonrør afleveres i særlig container til lysstofrør på BOFA, ca. 5–25 kg/år (EAK-kode 20 01 21).

Jernaffald afhentes af firmaet ”1129” Bornholms Produkthandel, 3700 Rønne, 1-2 gange årligt, ca. 100-300 kg pr. gang. Der er beholder til jernaffald på ejendommen (EAK-kode 02 01 10).

Andet fast affald sorteres og leveres efter BOFA's sorteringsvejledning for erhvervsaffald.

Veterinærmedicin: Dyr læge tager brugte kanyler og ubrugt medicin retur. Alternativt kan det afleveres til apotek. Medicinaffald udgør under ½ kg i både nudrift og ansøgt drift (EAK-kode 02 01 08).

Olie og kemikalieaffald

Der skiftes olie på landbrugsmaskinerne i forbindelse med serviceeftersyn. Spildolien opbevares derfor hos AP. Hellisen A/S, Rønnevej 90, 3720 Aakirkeby, og L.H. Bornholm, Vestermarievej 12, 3700 Rønne.

Der er ikke emballage fra pesticider eller rester af pesticider på Hyldebrandsgård. Ovenstående gælder både i nudrift og ansøgt drift.

Animalsk affald

Der er max 5 % døde køer årligt (selvdøde og aflivede) på Hyldebrandsgård, og i mange år færre. Tilsvarende er der ca. 2-3 % døde kalve.

De døde dyr afhentes af Daka Denmark A/S, Buldregårdsvej 2, 3700 Rønne, som udgangspunkt i dagtimerne. Indtil afhentning placeres dyrene ved arbejdskørselsvejen før gyllebeholderne (se Bilag 2). De placeres på spalter overdækket med grøn kappe. De døde dyr ligger i skygge og afskærmet fra indkig fra den offentlige vej. Mængden af animalsk affald fremgår af Tabel 10.

Tabel 10. Antal døde dyr/år i nudrift og efter udvidelse

Døde dyr/år	Nudrift	Ansøgt drift
Køer	Ca. 7 stk./ 2.450 kg	Ca. 10 stk./ 3.500 kg
Opdræt og kalve	Ca. 3 stk./ 300 kg	Ca. 4 stk./ 400 kg
Antal døde dyr i alt (antal tons)	Ca. 2,75 tons	Ca. 3,9 tons

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Det forudsættes, at alle typer affald på ejendommen håndteres efter de til enhver tid gældende regler samt, at bortskaffelsen sker i overensstemmelse med det kommunale affaldsregulativ for erhvervsaffald. I regulativet står bestemmelser om opbevaring og bortskaffelse af diverse typer af affald, herunder olieaffald, medicinrester og kanyler.

Opbevaring og bortskaffelse af døde dyr skal følge reglerne i bekendtgørelsen om opbevaring af døde produktionsdyr.

Dokumentation for bortskaffelse af affald kan foreligge i form af f.eks. kvitteringer og fakturaer fra godkendt vognmand.

Bornholms Regionskommune vurderer, at overholdes nedenstående vilkår vedr. affald, vil affaldshåndteringen på Hyldebrandsgård ikke medføre gener for omkringboende. Den beskrevne affaldsopbevaring, -håndtering og -bortskaffelse vurderes ikke at have væsentlig virkning på omgivelserne.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår om, at bygningernes omgivelser skal holdes fri for affald og om dokumentation for aflevering.

8 PRODUKTIONENS MILJØPÅVIRKNING

I dette kapitel beskrives og vurderes, i hvor høj grad ammoniak fra anlægget påvirker beskyttet natur og sårbare arter.

8.1 AMMONIAKDEPOSITION-PÅVIRKNING AF NATUR OG BILAG IV-ARTER

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Ammoniakdeposition fra anlægget

Ammoniakemissionen fra staldene på Hyldebrandsgård bevirker, at omkringliggende arealer vil blive påvirket med nedfald af ammoniak. I husdyrgodkendelse.dk er der foretaget beregning af denne ammoniakdeposition til beskyttede naturområder og potentielt ammoniakfølsomme skove i området samt til beskyttede søer. Beliggenheden af beregningspunkterne tættest på anlægget fremgår af de to kort i Bilag 7.

Resultatet af beregningen af ammoniakdeposition i de angivne punkter i ansøgt drift kan ses i Tabel 11. Tabellen viser de beregnede værdier for den totale ammoniakdeposition fra husdyrbrugets stalde og lagre, og for merdepositionen, der er den ekstra ammoniakdeposition, som den ansøgte produktion forårsager i forhold til nudriften. Merdepositionen skal beregnes ud fra alle etableringer, udvidelser eller ændringer, der er foretaget på ejendommen siden 2009 (8-års-driften).

Tabel 11. Beregnet ammoniakdeposition i ansøgt drift til kategori 1-, 2- og 3-natur og til potentielt ammoniakfølsomme skove - skema nr. 100607 fra husdyrgodkendelse.dk

Navn	Kategori ▲	Opretter	Kumulation	Ruhed	Merdeposition [kgN]	Totaldeposition [kgN]
Fosforitten, Arnager	1	Ansøger	Nul ejendomme	Bn	+0,0	0,0
Almindingen	1	Ansøger	Nul ejendomme	S	+0,0	0,0
Overdrev v Bauehøj	2	Ansøger	Nul ejendomme	S	+0,0	0,1
Hede Lufthavn	2	Ansøger	Nul ejendomme	S	+0,0	0,0
Overdrev Stavelund	2	Ansøger	Nul ejendomme	S	+0,0	0,0
Overdrev Vellensbyvejen	2	Ansøger	Nul ejendomme	S	+0,0	0,0
Overdrev Blemmelyng	2	Ansøger	Nul ejendomme	S	+0,0	0,0
Overdrev N for Hyldebrandsgård	3	Ansøger	Nul ejendomme	S	+0,2	0,6
Mose V for Hyldebrandsgård	3	Ansøger	Nul ejendomme	S	+0,2	0,5
Eng Ø for Hyldebrandsgård	3	Ansøger	Nul ejendomme	S	+0,1	0,2
pot.amfølsom skov 1	3	Myndighed	Nul ejendomme	S	+1,8	8,0
pot.amfølsom skov 2	3	Myndighed	Nul ejendomme	S	+0,2	0,6
§ 3 sø	3	Myndighed	Nul ejendomme	V	+0,4	1,4
pot. amfølsom skov 3	3	Myndighed	Nul ejendomme	S	+0,4	1,3

Ansøger har indsat ruhed "skov", som er worst case.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Kvælstof, der deponeres fra luften, er det begrænsende næringsstof for mange sårbare økosystemer. I disse økosystemer kan der forventes væsentlige ændringer som følge af ekstra tilførsel af kvælstof. Husdyrproduktion kan give anledning til udslip af ammoniak og kan derfor påvirke især næringsfattige naturtyper i det åbne land. Ammoniakfordampningen pr. dyreenhed kan variere betydeligt fra den ene produktion til den anden afhængig af dyreart, fodring, staldindretning, renholdelse, håndtering af husdyrgødningen m.v.

Beskyttelsesniveau ved ammoniakfølsomme naturområder

De ammoniakfølsomme naturområder opdeles i kategori 1-natur, kategori 2-natur og kategori 3-natur. Beskyttelsesniveauet for kategori 1-natur og kategori 2-natur omfatter en forbudszone på 10 m, hvor der ikke må etableres, udvides eller foretages ændringer af stalde eller gødningsopbevaringsanlæg, samt krav til den tilladte totaldeposition. Beskyttelsesniveauet for kategori 3-natur kan efter en konkret vurdering være et krav om en maksimal merdeposition.

Totaldepositionen er den ammoniakdeposition, som stammer fra husdyrbrugets stalde og lagre - både fra den eksisterende og den ansøgte drift. Merdepositionen er den ekstra ammoniakdeposition, som den ansøgte drift forårsager. Merdepositionen skal beregnes ud fra alle etableringer, udvidelser eller ændringer foretaget siden 2009 (8-års driften).

Kategorisering og beskyttelsesniveau for naturtyper

Kategori 1-natur

Ammoniakfølsomme naturtyper i Natura 2000-områder, hvor et enkelt husdyrbrug maksimalt må totalbelaste med 0,2-0,7 kg N/ha/år afhængigt af beliggenheden af andre husdyrbrug i nærheden*.

Kategori 2-natur

Nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper uden for Natura 2000-områder: højmoser, lobeliesøer, heder større end 10 ha og overdrev større end 2,5 ha. Et husdyrbrug må totalbelaste med maksimalt 1,0 kg N/ha/år.

Kategori 3-natur

Anden ammoniakfølsom natur (moser samt mindre heder og overdrev) og ammoniakfølsomme skove. Ved disse naturtyper kan kommunen ud fra en konkret vurdering stille krav om en maksimal merdeposition på 1,0 kg N/ha/år.

*0,2 kg N/ha/år ved > 1 husdyrbrug; 0,4 kg N/ha/år ved 1 husdyrbrug og 0,7 kg N/ha/år ved 0 husdyrbrug.

Nedenstående berøres kun påvirkningen fra staldanlægget på Hyldebrandsgård.

Ammoniakdeposition til naturområder i nærheden af Hyldebrandsgård

Kategori 1-natur

Nærmeste kategori 1-natur er Natura 2000-området "Kystskrænter ved Arnager Bugt" 2,1 km mod syd. Der er ammoniakfølsomme naturtyper i den sydlige del af området: 6210 "Kalkoverdrev" og 6230 "Surt Overdrev". Depositionen på området er beregnet til 0,0 kg N/ha/år i totaldeposition, hvorved kravet er overholdt.

Kategori 2-natur

Kravet til maksimal totaldeposition til kategori 2-natur er 1 kg N/ha/år. Det er beregnet, at det nærmeste kategori 2-naturområde, et overdrev v. Banehøj 1.000 m syd for staldanlægget, efter udvidelsen vil blive påvirket med en totaldeposition fra husdyrproduktionen på 0,1 kg N/ha/år, og kravet er derfor overholdt.

Kategori 3-natur

For kategori 3-naturtyper skal kommunen foretage en konkret vurdering og kan på den baggrund i særlige tilfælde fastsætte vilkår med henblik på opfyldelse af krav om maksimal merdeposition af ammoniak. Ved særlige tilfælde forstås en væsentlig miljøpåvirkning af særlige regionale eller lokale beskyttelsesinteresser. Kravet må dog ikke være under en maksimal merdeposition på 1,0 kg N/ha/år.

Nærmeste beskyttede kategori 3-natur er et overdrev 320 m nordvest for staldene og en mose 470 m vest for staldene, som begge vil modtage 0,2 kg N/ha/år i merdeposition. Den nærmeste potentielt ammoniakføls-

somme skov ligger 150 m nordøst for ejendommen. Den vil modtage 1,8 kg N/ha/år i merdeposition. Påvirkningen på skoven overstiger grænsen på 1 kg N/ha/år, og kommunen skal foretage en vurdering af, hvorvidt der skal fastsættes vilkår om krav til maksimal merdeposition til skoven.

Andre arealer med kategori 3-natur ligger længere væk end de ovenfor nævnte og vil derfor udsættes for en lavere ammoniakpåvirkning.

Vurdering af potentielt ammoniakfølsom skov beliggende ca. 150 m nordøst for Hyldebrandsgård

Ved kommunes afklaring af, om der er tale om en væsentlig miljøpåvirkning af særlige regionale eller lokale beskyttelsesinteresser, skal kommunen anvende følgende kriterier:

1. det pågældende naturområdes status i kommuneplanen, herunder særligt om det er omfattet af kommuneplanens udpegning af særlige værdifulde naturområder, rekreative områder og/eller værdifulde kulturmiljøer, samt kommuneplanens retningslinjer for varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne, de rekreative interesser og de kulturhistoriske interesser,
2. om det pågældende område er omfattet af fredning, handleplan for naturpleje eller anden planlagt naturindsats,
3. det pågældende naturområdes naturkvalitet og
4. kvælstofbidrag til området fra andre kilder, herunder om der er tale om et minivådområde eller et vådområde, som er udlagt med henblik på kvælstoffjernelse fra landbrugsjord, eller om området i øvrigt er påvirket fra markbidrag, eller for så vidt angår skove, om de gødskes.

Kommunen kan alene stille krav til maksimal deposition, hvis området er omfattet af udpegninger m.v. jf. punkt 1 eller 2, og/eller har en høj naturkvalitet, samt at ammoniakbidraget fra husdyrbruget ikke er helt uvæsentligt i forhold til den påvirkning af næringsstoffer, området modtager fra andre kilder.

I henhold til husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen forstås ammoniakfølsomme skove som arealer, der er større end 0,5 ha og mere end 20 m brede, og som er bevokset med træer, der danner eller inden for et rimeligt tidsrum vil danne en sluttet skov af højstammede træer, og

1. hvor der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«,
2. hvor skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, f.eks. tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller
3. hvor der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovsarter, som er medtaget på listen »Arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af § 25 i lov om skove«, og hvor arterne har væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi. Listen er tilgængelig på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

Bornholms Regionskommune besigtigede skoven den 28. maj 2018.

Skoven er en lille fritliggende skov på ca. 0,6 ha omgivet af marker.

Arealet er på historiske kort fra 1970'erne, 1930'erne og 1880'erne registreret med løvskovssignatur. På Videnskabernes Selskabs kort fra 1805 er det ikke muligt at erkende, om der er skovsignatur i området. Skoven er ikke angivet som skov med lang skovkontinuitet på Miljøstyrelsens Digitale Naturkort til et Grønt Danmarkskort. Der er registreret nogle beskyttede diger i skoven.

På baggrund af de historiske kort vurderes det som værende sandsynligt, at arealet har været skov og/eller ikke opdyrket inden for de seneste ca. 200 år.

Der blev ved besigtigelsen fundet tre plantearter, som findes på Naturstyrelsens liste over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove. Disse arter er firblad, almindelig guldnælde og tyndakset gøgeurt. Sidstnævnte blev registreret med en bestand på omkring 50 individer.

På ovenstående baggrund vurderer Bornholms Regionskommune, at skoven kan karakteriseres som værende omfattet af kategori 3-natur som ammoniakfølsom skov.

Bornholms Regionskommune har efterfølgende foretaget en vurdering af beskyttelsesniveauet for lokaliteten ud fra de i bekendtgørelsen fastsatte kriterier.

Kommuneplan

Skoven er i kommuneplan 2013 omfattet af en udpegning af særlige naturområder. De særlige naturområder i kommuneplanen omfatter bl.a. alle § 3-beskyttede naturområder og alle fredsskove, og der er ikke i udpegningen indlagt nogen naturmæssig vurdering herudover. Ifølge retningslinjerne skal naturbeskyttelsesinteresserne inden for disse områder varetages ved en restriktiv administration af lovbestemmelser og ved naturpleje, naturgenopretning, fredning og information. Fortsættelse af lovlig, eksisterende almindelig landbrugs- og skovdrift kan normalt ske i disse områder. Landbrugs- og skovdrift kan dog indskrænkes, hvis aktiviteterne skader leve-, yngle- eller rastesteder for arter, der er truede, sjældne eller fredede efter dansk lovgivning eller beskyttet i henhold til EF-habitatdirektivets artikel 12.

Skoven er ikke beliggende i interesseområde for natur, landskab og økologiske forbindelser, særligt kulturmiljøområde eller rekreativt område.

Fredning/handleplan eller anden indsats

Skoven er ikke omfattet af fredninger eller handleplaner for naturpleje eller andre planlagte naturindsatser. Skoven er fredsskov, hvilket dog ikke beskytter skoven mod for eksempel rydning og genplantning eventuelt med andre arter.

Naturkvalitet

Skoven er en tæt løvskov med især træarterne skovelm, fuglekirsebær og hassel samt noget eg, ask og almindelig og én-griflet hvidtjørn. I skovbunden blev registreret hvid anemone, firblad, almindelig guldnælde, vild kørvel, almindelig mangeløv, almindelig mjødukt, febernellikero, nyrebladet ranunkel, almindelig rapgræs, lundrapgræs, burrenerre, akseblomstret star, skovstar, stinkende storkenæb, vortero, brombær, skovløg, rose sp., viol sp. og tyndakset gøgeurt (ca. 50 individer).

Af de registrerede arter er én art, almindelig mjødukt, markeret som kvælstoffølsom på Miljøstyrelsens nyeste feltskema til registrering af mose og kær (der findes ikke et tilsvarende skema for skov).

Naturkvaliteten vurderes samlet som god.

Arealet har en lav score på Miljøstyrelsens HNV-skovkort (skov med høj biodiversitet) og Bioscorekort (områder der er værdifulde, fordi de er levesteder eller potentielle levesteder for rødlistede arter). Dette kan dog skyldes manglende data for arealet.

Kvælstofbidrag til området fra andre kilder

Skoven modtager ud over den generelle baggrundsbelastning kvælstofbidrag fra produktionen på Hyldebrandsgård i dag samt fra markdrift omkring skoven. Andre husdyrproduktioner i området vurderes på grund af deres størrelse og afstanden til skoven ikke at kunne påvirke skoven nævneværdigt.

For skovtyper på habitatdirektivet og løvskove generelt er der fastsat tålegrænser på 10-20 kg N/ha/år.

Baggrundsbelastningen med kvælstofdeposition er som gennemsnit på Bornholm beregnet til 11,8 kg N/ha/år. Den totale ammoniakdeposition på den del af skoven, som ligger nærmest Hyldebrandsgård (afstand fra nærmeste stald ca. 80 m), kan derfor anslås til 11,8 kg N/ha/år (baggrundsbelastning) + 8,0 kg N/ha/år = 19,8 kg N/ha/år. Ammoniakpåvirkningen på skoven falder med stigende afstand fra produktionen på Hyldebrandsgård. Således er ammoniakdepositionen i det nordvestlige hjørne af skoven faldet til ca. 3,4 kg N/ha/år i totaldeposition, hvoraf merdepositionen udgør 1,0 kg N/ha/år. Ammoniakdepositionen falder til et tilsvarende niveau omkring midt inde i skoven.

Den vejledende øvre tålegrænse på 20 kg N/ha/år er ikke overskredet men er tæt på at være det i det sydvestlige hjørne tættest på Hyldebrandsgård.

Samlet vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer samlet, at skoven ligesom mange andre bornholmske bondeskove er af lokal naturmæssig værdi, idet den har en lang kontinuitet som skov og en naturlig og varieret artssammensætning. I skoven er endvidere registreret tre arter, som er medtaget på listen over naturskov- og gammelskovsarter, herunder en bestand af tyndakset gøgeurt. Ingen af arterne er dog sjældne på Bornholm. Naturtilstanden vurderes som værende god.

Det vurderes, at den merdeposition med ammoniak til skoven (op til 1,8 kg N/ha/år), som den ansøgte udvidelse medfører, er forholdsvis begrænset i forhold til den samlede deposition til skoven (19,8 kg N/ha/år). Endvidere overskrides den vejledende øvre tålegrænse ikke.

Bornholms Regionskommunes vurderer på denne baggrund, at der ikke er tale om et særligt tilfælde, hvor der er grundlag for at fastsætte skærpede vilkår om at nedbringe ammoniakdepositionen i forhold til skoven.

Anden beskyttet natur

Der er desuden udpeget nærmeste sø og eng, der er § 3 beskyttet mod tilstandsændringer. Søen ligger 250 m fra ejendommen, og engen 1.100 m væk. Merdepositionen på områderne er hhv. 0,4 og 0,1 kg N/ha/år. Det vurderes, at påvirkningen ikke vil ændre på områdernes tilstand, og godkendelsen medfører ikke behov for dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

Påvirkning af Natura 2000-områder

Ifølge § 6 i bekendtgørelse nr. 926 af 27. juni 2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen) skal der, før der træffes afgørelse i en sag om miljøgodkendelse af husdyrbrug, foretages en vurdering af, om projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt.

Som beskrevet under "kategori 1-natur" ovenfor påvirkes nærmeste ammoniakfølsomme Natura 2000-område, "Kystskrænter ved Arnager Bugt", ikke af ammoniakdeposition fra produktionen på ejendommen.

Bornholms Regionskommune vurderer på denne baggrund, at det ansøgte projekt ikke vil påvirke arter og naturtyper, der er en del af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områderne.

Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav - bilag IV-arter

I henhold til habitatbekendtgørelsens § 10 kan der ikke gives tilladelse, dispensation, godkendelse m.v., hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, eller ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, i alle livsstadier.

Det fremgår af Miljøstyrelsens vejledning om miljøregulering af husdyrhold, at *"Kommunen skal derfor altid foretage en vurdering af, om der inden for 300 m fra punktkilden (inden for denne afstand kan en påvirkning henføres til punktkilden) ligger områder, som kan rumme bilag IV-arter (typisk vandhuller, moser eller solåbne græsarealer), og om der er registreret en forekomst af arten."*

Generelt kan arter omfattet af bilag IV såsom padder, markfirben og flagermus have levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted på arealerne i området omkring anlægget. Bornholms Regionskommune er ikke bekendt med tilstedeværelsen af nogen af disse arter omkring Hyldebrandsgård. Det mest oplagte mulige levested for bilag IV-arter er søen beliggende ca. 250 m fra produktionsanlægget på Hyldebrandsgård. Bornholms Regionskommune er ikke bekendt med, at der er registreret bilag IV-arter i søen. Idet søen jf. ovenstående kun modtager en merdeposition fra Hyldebrandsgård på 0,4 kg N/ha/år, vurderes dette ikke at påvirke søens tilstand eller potentiale som muligt levested for bilag IV-arter.

Bornholms Regionskommune vurderer samlet set, at bilag IV-arter og deres yngle- og rasteområder ikke trues af den ansøgte udvidelse på ejendommen.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. ammoniakdeposition til naturarealer.

9 RISICI – DRIFTSFORSTYRRELSER ELLER UHELD

I dette kapitel beskrives mulige uheld, der kan føre til forurening af overflade- og grundvand, jord og luft samt skade på mennesker, dyr og planter, samt foranstaltninger til begrænsning af risici.

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Mulige uheld

De mulige risici centrerer sig om forurening af grund- eller overfladevand med pesticider, gylle, veterinærmedicin og olie/diesel.

Pesticider opbevares ikke på Hyldebrandsgård, og påfyldning af pesticider sker ikke på ejendommen. Arbejdet med behandling af afgrøderne med pesticider er udliciteret, og det forventes at foregå efter gældende regler.

Mulige uheld med gylleudslip

Der er risiko for udslip af gylle i forbindelse med pumpning af gylle til gylleholder eller ved omlastning til gyllevogn. F.eks. hvis pumpen utilsigtet fortsætter/starter med at pumpe gylle ved overpumpning og ved påfyldning af gyllevogn. Forebygges med opsyn og tekniske løsninger med automatisk stop af pumpning.

Ved færdselsuheld med gyllevogn kan der opstå lækage. Ligeledes kan der opstå lækage fra gyllebeholder, hvis gyllebeholderen bliver påkørt.

Endelig er der risiko for gylleudslip, hvis beholderen tæres eller af anden grund ikke er tæt.

Mulige uheld med dieselolie

Lækage på tank og/eller punktforurening, hvor påfyldning finder sted.

Mulige uheld med rengøringsmidler

Der bruges stærke rengørings- og desinfektionsmidler til rengøring af malkeanlæg og mælketank, som foregår automatisk. Det er derfor vigtigt at håndtere og tilslutte beholdere med rengørings- og desinfektionsmidler korrekt.

Mulige uheld med ensilagesaft

Ensilagesaft fra ensilage med mindre end 30 % tørstof skal opsamles, så det ikke løber til dræn, vandløb eller søer.

Mulige uheld med veterinærmedicin

Hvis den veterinære medicin håndteres lemfædigt, kan der ske udslip til spildevand, gylle eller direkte til grund- eller overfladevand. Hyldebrandsgård har aftale om "den lille" sundhedsrådgivningsaftale med dyrlæge. Dvs. at al medicin gives af dyrlæge undtagen efterbehandling. Risikoen for punktforurening er derfor lille, fordi der er en begrænset mængde medicin oplagret på Hyldebrandsgård. Forebyggelse sker ved at opbevare medicinen forsvarligt på staldkontoret og levere evt. medicinrester til dyrlæge.

Minimering af risiko for uheld

Gylleudslip

Udslip forebygges ved at sørge for opmærksomhed ved gyllepumpning og ved udkørsel. Der er en elektrisk gyllepumpe og to traktordrevne gyllepumper på gyllebeholderne.

Rågyllen leveres til Biokraft to gange ugentligt. Gyllen afhentes i fortank ved kostalden uden fastmonteret pumpe. Der er derfor ingen risiko for, at pumpen starter utilsigtet.

Det er vigtigt at undgå overløb fra gyllebeholderen. Da beholderen ligger, så den passerer flere gange dagligt, er der et godt opsyn. Afgasset gylle leveres to gange ugentligt i gyllebeholderne, og i den forbindelse tjekkes gyllemængden i beholderne.

Gyllekørsel udføres af maskinstation, som skal udvise agtpågivenhed i trafikken og sørge for, at reflekser og lygter fungerer og er renholdte, så gyllevogn tydeligt kan ses, også efter mørkets frembrud.

Gyllebeholderne er placeret ved interne transportveje, hvor kørehastigheden er lav. Der vises agtpågivenhed ved kørsel på interne transportveje.

Dieselolie

Dieseltanken står på fast og uigennemtrængeligt gulv i lade.

Rengøringsmidler

Der anvendes kun godkendte midler, og anlæg inkl. vask kontrolleres ved egenkontrol og service. Mælketank efterses mindst en gang årligt af autoriseret kølefirma.

Rengørings- og desinfektionsmidler oplagres på fast bund. Dosering og tæt tilslutning til malkeanlæg og mælketank kontrolleres jævnligt og i forbindelse med eftersyn.

Ensilagesaft

Der etableres ensilageplads (plansilo) med fast bund, fald og afløb. Evt. ensilagesaft opsamles i gyllebeholder.

Minimering af gene og forurening ved uheld

Ved lækage/overløb fra gylletank er det vigtigt hurtigt at etablere en barriere, så gyllen ikke løber mod søer eller vandløb. Der er ikke søer eller vandløb i nærheden af Hyldebrandsgård, som vil være truet ved lækage eller overløb fra gyllebeholderne. Terrænet skråner fra gyllebeholderne og mod syd. Evt. udslip vil derfor løbe mod lille fold med permanent græs, hvorfra det evt. kan samles op af tilkaldt maskinstation.

Hvis der er risiko for, at gylle løber mod åbne grøfter, kan der etableres barriere med f.eks. bigballer af halm. Det vurderes dog ikke at være nødvendigt ved Hyldebrandsgård, idet grøften ved offentlig vej syd for Hyldebrandsgård er rørlagt. Vejbanen er hævet ca. 1 m over niveau og udgør derfor en barriere.

Ved udslip/overløb, hvor der er en sandsynlighed for akut forurening, skal alarmcentralen kontaktes (112). Alarmcentralen kontakter relevante medarbejdere i Bornholms Regionskommune.

Som udgangspunkt leveres al gylle til Biokraft, som afhenter fra fortank og leverer returgylle direkte i gyllebeholder. Hvis gyllen overpumpes fra fortank til gyllebeholder, overvåges overpumpningen, og alle, som arbejder i stalden, ved, hvor afbryder til pumpen er placeret. Gylletankene er underlagt lovpligtig kontrol og kontrolleres hyppigt visuelt, og der føres logbog.

Ved oliespild fra dieseltank eller maskiner opsuges spild med f.eks. savsmuld eller kattegrus. Olietanken er underlagt lovgivning, og en lækage opdages hurtigt, da tanken står på fast bund, hvor evt. olielækage er synlig.

Hvis der forekommer spild af rengørings- og desinfektionsmidler, opsamles det f.eks. med savsmuld eller kattegrus. Hvis der forekommer fejldosering, kontaktes det firma, som står for eftersyn, for at få fejlen rettet, og mejeriet underrettes.

Evt. ensilagesaft fra ny plansilo opsamles i gyllebeholder. Hvis beholderen lækker, eller der forekommer udslip på anden vis, dæmmes op som tidligere beskrevet. Markstakke overdækkes, og har altid min. 30 % tørstof i den høstede afgrøde. I meget våde høstår tilsættes grøn- eller roepiller for at opnå 30 % tørstof i markstakke. Der er ikke saftafløb ved 30 % tørstof eller derover.

Ved akut forureningsfare kontaktes alarmcentralen (112).

Veterinærmedicin opbevares i kontoret i kostald. Uheld med udslip af medicin forebygges ved altid at opbevare veterinærmedicin på kontoret; også medicin, som er i brug. Desuden følges dyrlægens instruktioner og brugsanvisningen på pakningen.

Beskrivelse af gener i forbindelse med uheld

Det er maskinstation, som står for gyllekørsel, og sker der tilsvining af vejene ved gyllekørsel, bliver der opsat glatføreskilt, og der bliver ryddet op senest ved arbejdets ophør samme dag.

Hvis det værste uheld skulle ske, og der opstår lækage fra gyllevognen enten på landevej eller i marken, stoppes evt. gylleafløb mod grøft, dræn og vandløb med f.eks. bigballer af halm. Der tages kontakt til kommunens miljøafdeling, og yderligere tiltag aftales.

Lugtgener fra gyllespredning minimeres ved at sprede under bedst mulige forhold (lille vindhastighed og høj luftfugtighed).

I tilfælde af strømsvigt findes der en nødgenerator i teknikrummet i kostalden.

I tilfælde af kemikaliespild spredes et sugende materiale (f.eks. savsmuld eller kattegrus), og det sugende materiale og evt. jord/grus fjernes med skovl og puttes i affaldsposer. Dette sker straks. Derefter bortskaffes det på modtagestation.

Der er ikke oplagret bekæmpelsesmidler på Hyldebrandsgård, idet maskinstation udfører sprøjtearbejdet.

Ved spild fra olietank spredes ligeledes sugende materiale, som opsamles og afleveres på modtagestation.

Generelt gælder, at ved akut forurening med olie, gylle eller spildevand tilkaldes alarmcentralen på 112. Alarmcentralen tilkalder en miljømedarbejder fra Bornholms Regionskommune.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Bornholms Regionskommune vurderer, at der på ejendommen er fokus på mulige kritiske situationer og uheld.

De beskrevne forholdsregler skal indskrives i en beredskabsplan, som er med til at sikre, at der ikke vil ske væsentlig påvirkning af omgivelserne som følge af driftsforstyrrelser eller uheld.

Beredskabsplanen skal udarbejdes inden for ½ år efter godkendelsens meddelelse og skal forevises ved førstkommande tilsyn derefter.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. beredskabsplan.

10 MANAGEMENT, EGENKONTROL OG DOKUMENTATION

I dette kapitel beskrives og vurderes, hvordan ansøger gennemfører eller planlægger at gennemføre egenkontrol og management. Desuden beskrives de dokumenter og registreringer, som ansøger skal præstere for at dokumentere, at vilkårene i miljøgodkendelsen er overholdt.

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Management og Egenkontrol

- Der føres logbog over flydelag i gyllebeholder
- Der udarbejdes den lovpligtige gødningsplan
- Forbrug af energi og råvarer opgøres årligt
- Produktionsapparatet efterses i det daglige arbejde
- Gyllepumpning overvåges
- Der er sundhedskontrol hver 6. uge. I ansøgt drift måske hver uge (skift til stor aftale)
- Der er 10-års kontrol på alle gyllebeholdere
- Egenkontrollen "Kvalitetsprogrammet for gården" følges, og der er kontrol på bedriften hvert andet år. Den seneste kontrol er udført i 2015
- Ydelseskontrol 6 gange årligt
- Malkeanlæg og køletank tjekkes årligt
- Der gennemføres foderkontrol og laves ny foderplan til køer og kvier af kvægrådgiver efter behov
- Daglige rutinetjek
- Ensilageprøver udtages til analyse på certificeret laboratorium
- Foderplan laves flere gange årligt af kvægbrugskonsulent

Dokumentation

Hyldebrandsgård er som mælkeleverende besætning med i "Egenkontrol og kvalitetsprogrammet for gården" under Mejeriforeningen. I den forbindelse er rutiner ift. egenkontrol og dokumentation blevet gennemgået. Desuden skal Hyldebrandsgård gennemføre egenkontrol ift. "Branchekode for foderhygiejne".

Dokumentation på ejendommen:

- Gødningsplan
- Tal for mælkekvaliteten fra mejeriet
- Analyser af grovfoder
- Foderplaner og/eller endagsfoderkontroller
- Dokumentation for skadedyrsbekæmpelse
- Logbog for flydelag på gylletank
- 10-års beholderkontrol

I løbet af få dage kan skaffes:

- Fakturaer på køb og salg af foder
- Sundhedsbemærkninger fra slagteri
- Temperaturer på mælk i mælketank

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Bornholms Regionskommune vurderer, at bedriften lever op til kravet om BAT inden for management.

Det vurderes desuden, at gennemførelse af den beskrevne egenkontrol samt overholdelse af de stillede vilkår vil medføre, at der løbende holdes øje med, at forudsætningerne for miljøgodkendelsen overholdes, og at det er dokumenteret, således at kommunen ved tilsyn eller på efterspørgsel kan kontrollere dette.

Dokumentation skal opbevares i mindst 5 år.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår om, at alle vilkår skal være kendt af de ansatte.

11 BEDSTE TILGÆNGELIGE TEKNIK (BAT)

I dette kapitel drages samlende konklusioner for BAT helhedsindsatsen med beskrivelse af afvejsninger og, hvor den overvejende BAT indsats er lagt og med hvilke argumenter.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Bedste Tilgængelige Teknik – BAT (Best Available Techniques) – er en fællesbetegnelse for teknik, som kan begrænse emission af ammoniak, lugt, drivhusgasser eller begrænse vand- og energiforbruget. Princippet om BAT supplerer husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens generelle beskyttelsesniveau for ammoniak, lugt, fosforoverskud og nitrat. Opfyldelse af BAT-krav kan altså indebære et krav om mindre forurening end det fastsatte beskyttelsesniveau. Kommunen skal ved vurderingen af en ansøgning sikre sig, at ansøger har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, jf. § 19 i husdyrgodkendelsesloven.

Miljøstyrelsen har fået udarbejdet beskrivelser af en række relevante teknikker og teknologier med en dokumenteret miljøeffekt inden for fodring, staldindretning, opbevaring/behandling og udbringning af husdyrgødning. Anvendelse af teknikker eller teknologier, der er beskrevet i disse teknologiblade, sikrer, at der er foretaget en vurdering af teknikkenes virkninger på miljøet og, at teknikken kan anvendes på en økonomisk forsvarlig måde under danske produktionsforhold. I vurderingen er der samtidigt taget hensyn til eventuelle fordele og ulemper som lugt, arbejdsmiljø, dyrevelfærd, ressourceforbrug, diverse udledninger m.v.

Opfyldelse af BAT for ammoniakemission fra anlægget kan omfatte tiltag inden for staldindretning, anvendelse af miljøteknologi i staldene, fodring samt opbevaring og håndtering af husdyrgødning. Hvad angår ammoniakfordampning og nitratudvaskning forårsaget af anvendelse af husdyrgødning i marken, vurderer Miljøstyrelsen, at gældende lovregulering vedrørende håndtering og udbringning af husdyrgødning er BAT, og vilkår om yderligere virkemidler begrundet i BAT er derfor ikke påkrævet.

De teknikker og teknologier, som er beskrevet i teknologiblade, har dannet grundlag for fastsættelsen af vejledende emissionsgrænseværdier (BAT-standardvilkår) for forureningsparametrene ammoniakemission fra anlægget og udskilt fosfor pr. dyreenhed, som er opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT). Der er udarbejdet vejledende emissionsgrænseværdier for de mest almindelige husdyrtyper i Danmark – kvæg, svin og fjerkræ. Emissionsgrænseværdierne gælder for forskellige staldsystemer og dels for nye/renoverede dele af anlægget, dels for eksisterende dele, som ikke renoveres.

For store fjerkræ- og svinebrug, som er omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 12, gælder desuden, at de skal orientere sig i BREF-dokumentet (BAT-Reference-dokument) for intensiv fjerkræ- og svineproduktion for at undersøge og vurdere mulighederne for at anvende BAT. BREF-dokumenter udsendes af Europa Kommissionen og angiver eksempler på, hvad der må betragtes som BAT inden for de industrielle aktiviteter, som er omfattet af IE-direktivet.

Bornholms Regionskommune har foretaget en vurdering af BAT anvendt inden for følgende kategorier på Hyldebrandsgård: Staldindretning og -teknologi, gødningsopbevaring, fodring, vand- og energibesparende foranstaltninger samt management. I det følgende opsummeres de enkelte punkter.

Staldindretning og -teknologi

Oplysninger om staldindretning fremgår af afsnit 5.2.

Nogle af de eksisterende staldafsnit er indrettet med fast, drænet gulv med skraber, som stadig tilskrives en ammoniakreducerende effekt og dermed er bedste staldtype hvad angår ammoniakemission.

De øvrige eksisterende stalde har dybstrøelse som staldtype. I den nye tilbygning er valgt dybstrøelse i lejearealet og fast, drænet gulv med skraber og ajlefløb ved foderbordet. Dybstrøelse er valgt ud fra hensynet til dyrenes velfærd.

Bornholms Regionskommune vurderer, at ansøger anvender BAT inden for staldteknologi.

Gødningsopbevaring

Gødningsopbevaring er beskrevet i afsnit 5.3.

Som udgangspunkt leveres al gylle til biogasanlægget Biokraft, som afhenter fra fortank, og leverer returgylle direkte i gyllebeholder. Der er aftale om, at 1.830 t ikke skal leveres retur, så opbevaringskapaciteten bliver på et år.

Der anvendes normen for direkte udbringning af dybstrøelse på 65 %, hvorved de resterende 35 % opbevares på møddingspladsen.

Tankene tømmes ca. en gang årligt for inspektion og vedligeholdelse. Gyllen omrøres kun forud for udkørsel/afhentning af gylle. Der er konstant flydelag på gyllen, og efter omrøring/udkørsel kontrolleres det, at der senest 14 dage efter, at der igen er gylle i tanken, er etableret flydelag. Der føres logbog over flydelaget på gyllen, så der er fokus på, at flydelaget lever op til kravene.

Bornholms Regionskommune vurderer, at der anvendes BAT i forhold til opbevaring af husdyrgødning.

Fodring

Fodring er beskrevet i afsnit 6.1.

Køerne tildeles kraftfoder i malkerobotten. Denne tildeling kontrolleres og kalibreres årligt. Køer og kvier tildeles foder med foderblander (hængebane med påslag) med vejesystem og elektronisk registrering. Til fuldfoderblanderne bliver der flere gange årligt lavet foderrecept af fodringsrådgiver. Foderrecepten sikrer bl.a., at foderets indhold af protein (kvælstof) og fosfor afbalanceres efter kreaturenes behov, således at risikoen for overskydende N og P i gylle og dybstrøelse minimeres. Fodringen kontrolleres gennem foderkontroller, hvor realiseret fodring måles op imod planlagt fodring, og justeres. Tilførslen af kvælstof kontrolleres også gennem ureamålinger i mælken hver 14. dag, hvor et evt. overskud af kvælstof i foderet kommer til udtryk gennem et forhøjet ureatal, hvorefter foderets indhold af protein justeres ned. Der tages analyser af alt grovfoder, og foderplanen afpasses grovfoderets sammensætning og kvalitet.

Der er ikke anvendt foderkorrektion, da den nuværende norm på 164 g råprotein pr FE ikke giver et reelt råderum til nedsættelse, og normydelsen passer godt med besætningens reelle niveau.

Miljøstyrelsen har ikke udarbejdet BAT-standardkrav vedrørende fosfor for kvæg. BAT-niveauet opnås gennem almindelig fodringspraksis.

Bornholms Regionskommune vurderer, at der anvendes BAT inden for foderteknologi.

Vandbesparende foranstaltninger

Er beskrevet i afsnit 6.2

Bornholms Regionskommune vurderer, at der anvendes BAT inden for vandbesparelser.

Energibesparende foranstaltninger

Er beskrevet i afsnit 6.3

Bornholms Regionskommune vurderer, at der anvendes BAT inden for energibesparelser.

Management

Er beskrevet i afsnit 10.

Bornholms Regionskommune vurderer, at der anvendes BAT inden for management.

Samlet ammoniakemission fra produktionen i forhold til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier

Emissionsgrænseværdien for de enkelte dyretyper beregnes som antal dyr i det anvendte staldsystem x evt. korrektionsfaktor for afvigende alder/vægt x opnåelig emission/dyr.

I husdyrgodkendelse.dk skema nr. 100607, version 3 er BAT-kravet beregnet, se Tabel 12. Den nye tilbygning til kostald indgår som "ny" i overensstemmelse med reglerne.

Tabel 12. Vejledende BAT-emissionsniveau ved ansøgt drift

	Vejl. sum (kg NH ₃ -N)
 Ammoniaktab for hele anlægget (total for alle produktioner)	2.145,25

Tabel 13. Ammoniaktabet i nudrift og ansøgt drift

Staldnavn	Kode for staldsystem	Ammoniaktab fra reference staldsystem (kgN/år)	Ammoniaktab fra valgt staldsystem (kgN/år)	Effekt af valgt staldsystem (kgN/år)	Effekt af valgt staldsystem (%)	Effekt af miljøteknologi (kgN/år)	Effekt af foderoptimering m.m. (kgN/år)	Effekt af miljøtiltag lager (kgN/år)	Faktisk ammoniaktab fra stald og lager (kgN/år)
Kostald sengebåse løsdriftstald	KvMa06	1402,00	1034,11	367,89	26,24%	0,00	0,00	0,00	1034,11
		1702,43	1255,71	446,72	26,24%	0,00	0,00	0,00	1255,71
Kvier sengebåse løsdriftstald	KvKs06	536,54	374,97	161,57	30,11%	0,00	0,00	0,00	374,97
		512,91	358,46	154,45	30,11%	0,00	0,00	0,00	358,46
Tyrekalve dybstrøelse	KvTk01	0,00	4,41	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	4,41
		0,00	6,25	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	6,25
Kvier dybstrøelse	KvSm01	0,00	60,48	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	60,48
		0,00	94,50	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	94,50
	KvKs09	0,00	56,39	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	56,39
		0,00	120,77	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	120,77
	KvKs06	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
		0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
Kælvning nu, kvier ansøgt dybstrøelse	KvMa09	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
		0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
	KvKs09	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
		0,00	53,83	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	53,83
Køer tilbygning dybstrøelse	KvMa14	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
		302,26	277,86	24,40	8,07%	0,00	0,00	0,00	277,86
Sum	Nudrift	1938,54	1530,36	529,46		0,00	0,00	0,00	1530,36
	Ansøgt	2517,60	2167,38	625,57		0,00	0,00	0,00	2167,38

Som det fremgår af ovenstående Tabel 13, er det samlede faktiske ammoniaktab fra stald og lager beregnet til 2.167,38 kg N. Differencen mellem BAT-kravet og det beregnede ammoniaktab er således på 22,13 kg N, og Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdi bliver ikke overholdt.

Der er fast, drænet gulv med skraber i den eksisterende sengebåsestald til køer og kvier, hvilket er staldtypen med laveste ammoniakemission. Den nye tilbygning skal dog delvist være med dybstrøelse af hensyn til dyrevelfærden, og dette staldsystem giver en lidt højere emission.

Ansøger har undersøgt en række andre virkemidler: ændring af staldtype, overdækning af gyllebeholder, nedsættelse af råproteinindhold i foder, gylleforsuring samt højere andel af direkte udbragt dybstrøelse, se Bilag 5. Ansøger har argumenteret for, at det ikke vil være teknisk muligt eller økonomisk proportionalt at foretage de forskellige ændringer, og da biogasanlægget pt. ikke ønsker at indgå nye kontrakter om at aftage dybstrøelsen, kan andelen ikke forhøjes fra normen på 65 %.

Bornholms Regionskommune har på den baggrund vurderet – i overensstemmelse med Klagenævnets afgørelser om overskridelse på ca. 100 kg N - at de vejledende emissionskrav kan fraviges. Kommunen fastlægger dermed BAT-niveauet for denne ejendom til 2.168 kg NH₃-N.

BAT-emissionskravet er således overholdt.

12 ALTERNATIVE LØSNINGER OG 0-ALTERNATIVET

I dette kapitel beskrives og vurderes alternative løsninger i forhold til udvikling af ejendommen, som ansøger har undersøgt men fravalgt. Desuden beskrives konsekvenserne, hvis den ansøgte produktion ikke gennemføres.

12.1 ALTERNATIVE LØSNINGER

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Der er ikke andre gårde under Hyldebrandsgård, som egner sig til mælkeproduktion. Hyldebrandsgård er en harmonisk og veldrevet mælkeproducerende enhed uden væsentlige barrierer for fremtidig produktion, og derfor vil opkøb og flytning af produktionen til en anden ejendom være meningsløs. Det vurderes derfor, at der ikke er meningsfulde alternativer til udvidelse på Hyldebrandsgård.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Bornholms Regionskommune vurderer, at placeringen af den nye tilbygning og ensilageplads tilgodeser ansøgers ønske om at udnytte de eksisterende bygningsrammer. Da staldkomplekset desuden vil udgøre et samlet hele, hvor bygningerne spredes så lidt som muligt, vil kommunen ikke foreslå andre alternativer.

12.2 0-ALTERNATIVET

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

0-alternativet er at bibeholde nuværende produktion på Hyldebrandsgård.

Hvis Hyldebrandsgård vælger et 0-alternativ – dvs. ikke at udvide produktionen – vil bedriften i løbet af en årrække blive "ramt" økonomisk, teknologisk og miljømæssigt, fordi det vil blive sværere at inddrage nyeste viden og nyeste teknologi. Den teknologiske udvikling går så hurtigt, at hvis man ikke udvikler, betyder det reelt, at man afvikler.

Et 0-alternativ vil også fastholde malkerobotterne på Hyldebrandsgård. Familien har et ønske om at udvide besætningen og erstatte malkeroboter med malkning i et malkecenter. Det vil give familien mulighed for at ansætte arbejdskraft og give mere tid til familielivet med mindre børn.

Endelig vil et 0-alternativ vanskeliggøre et muligt generationsskifte.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

0-alternativet er den husdyrproduktion, der er anført som nudrift, dvs. det tilladte dyrehold i 2006. Miljømæssigt vil 0-alternativet betyde, at miljøpåvirkningen i nærområdet omkring Hyldebrandsgård ikke øges yderligere.

På baggrund af eksisterende data og de udførte beregninger, er det Bornholms Regionskommunes vurdering, at den øgede miljøpåvirkning, der kommer som følge af den ansøgte udvidelse, ikke påvirker lokalområdet væsentligt i negativ retning, jf. redegørelsen i kapitel 6 og 7.

Med hensyn til nabogener set i forhold til 0-alternativet, er det kommunens vurdering, at udvidelsen ikke vil betyde væsentligt større gener for naboerne omkring ejendommen end ved den nuværende produktion.

13 HUSDYRBRUGETS OPHØR

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Ved husdyrbrugets ophør vil foder og foderspild blive fjernet fra foderkrybber og åbne lagre for at forebygge tilhold af skadedyr. Foder i lukkede beholdere vil blive tilset og efterhånden afviklet. Stalde vil blive vedligeholdt eller afviklet. Gyllekanaler, rørledninger, samlebrønde og gylletanke vil blive tømt forsvarligt og vedligeholdt eller afviklet. Medicinrester og ubrugt medicin vil blive afleveret til dyrlæge eller på apotek. Kemikalierester f.eks. desinfektionsmiddel vil blive afhændet forsvarligt. Fast husdyrmøg og ensilage vil blive afhændet eller udbragt som gødning. Generelt vil alle stalde og lagre blive tømt, rengjort og vedligeholdt indtil afvikling. Det sker for at forebygge gener fra skadedyr, støv, lugt og forurening af overfladevand samt grundvand.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Bornholms Regionskommune vurderer, at de nævnte tiltag i forbindelse med ophør af produktionen på Hyldebrandsgård minimerer risikoen for forurening og er med til at sikre, at ejendommen ikke vil blive et attraktivt levested for eksempelvis rotter. Det vurderes, at tiltagene skal fastholdes med et vilkår.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. husdyrbrugets ophør.

14 SAMLET VURDERING

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

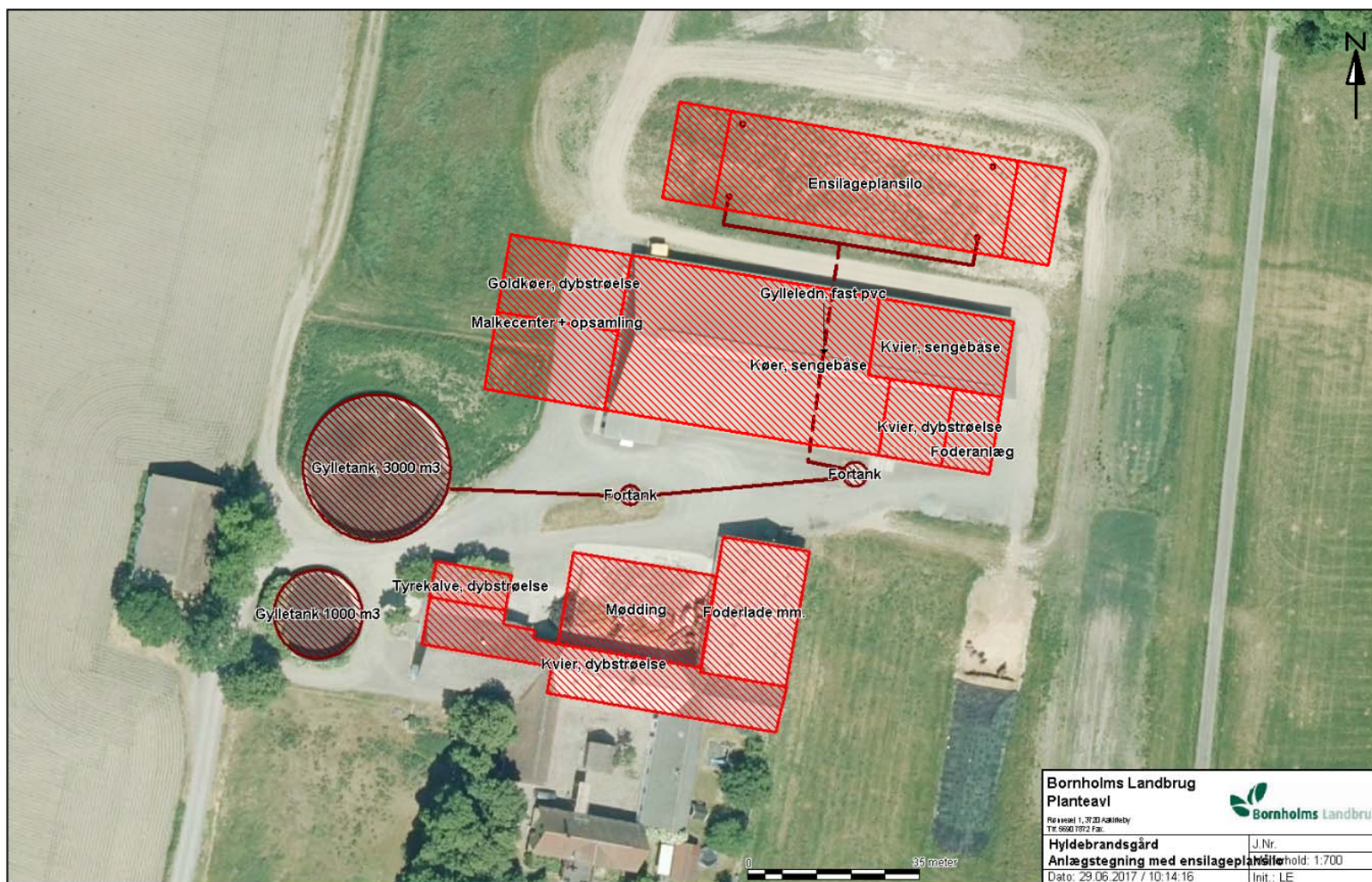
Samlet set vurderer Bornholms Regionskommune, at når miljøgodkendelsens vilkår overholdes, har ansøger truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Bornholms Regionskommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som dette er defineret i husdyrgodkendelsesloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000-områder eller levesteder for arter optaget på habitatdirektivets bilag IV.

BILAGSOVERSIGT:

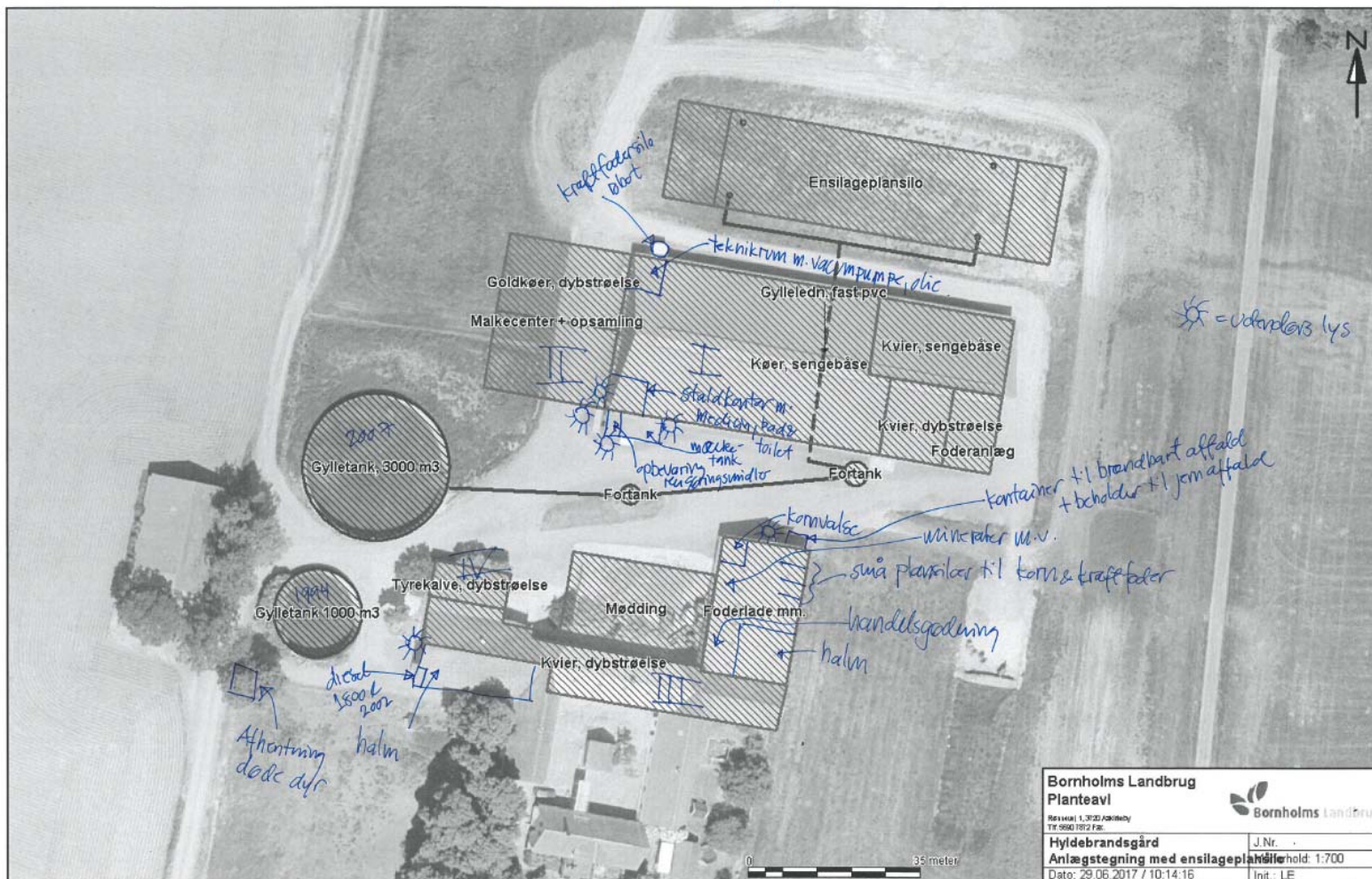
1. Anlægstegning.
2. Anlægstegning med placering af lys, foder, hjælpestoffer og restprodukter
3. Anlægstegning med gylle- og regnvandsledninger
4. Anlægstegning med interne transportveje
5. BAT og økonomisk proportionalitet
6. Naboer udvalgt til lugtberegning
7. Naturpunkter

BILAG 1. ANLÆGSTEGNING

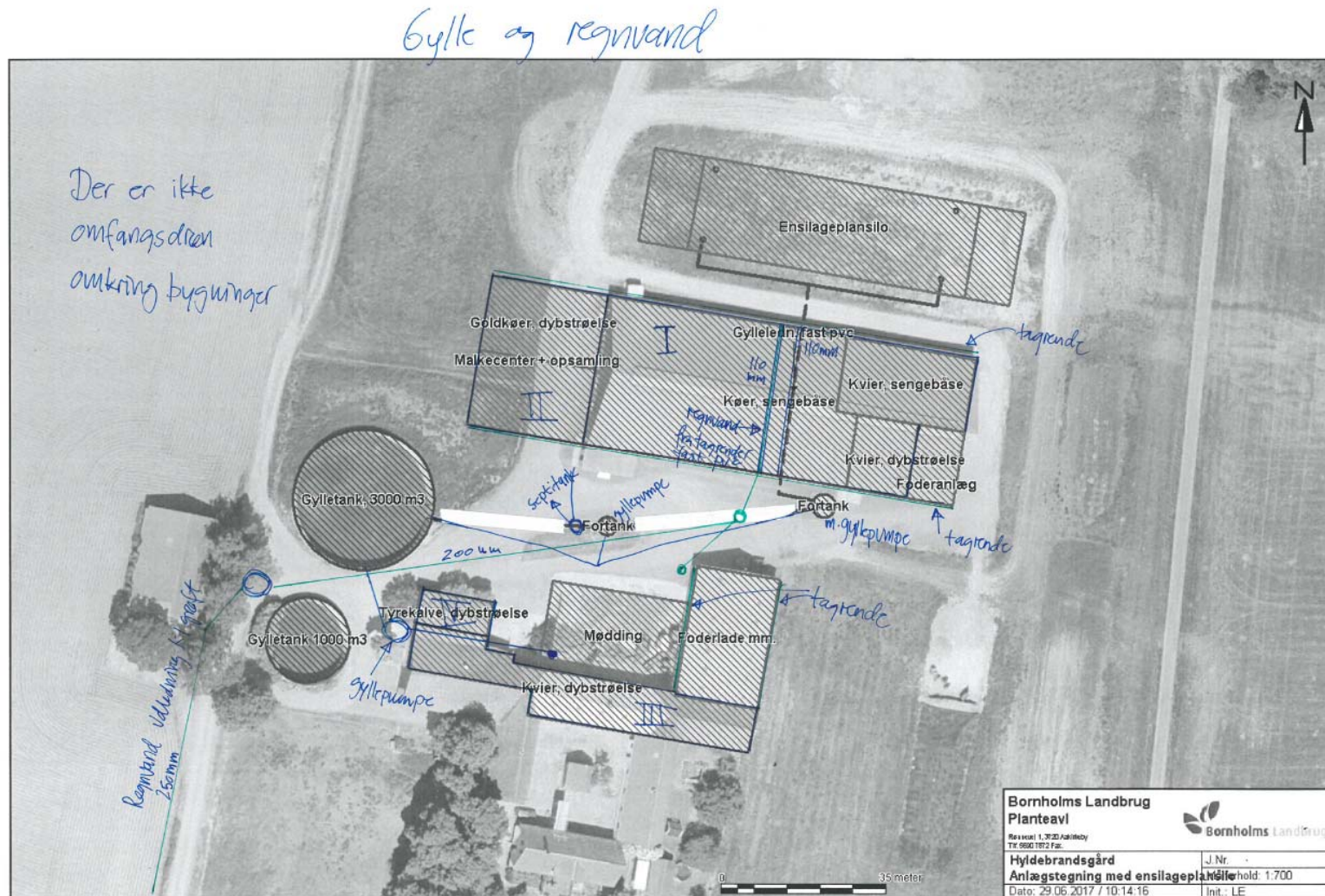
BILAG 2. ANLÆGSTEGNING MED PLACERING AF LYS, FODER, HJÆLPESTOFFER OG RESTPRODUKTER

Lys, foder, die/dræl, medicin, m.v.

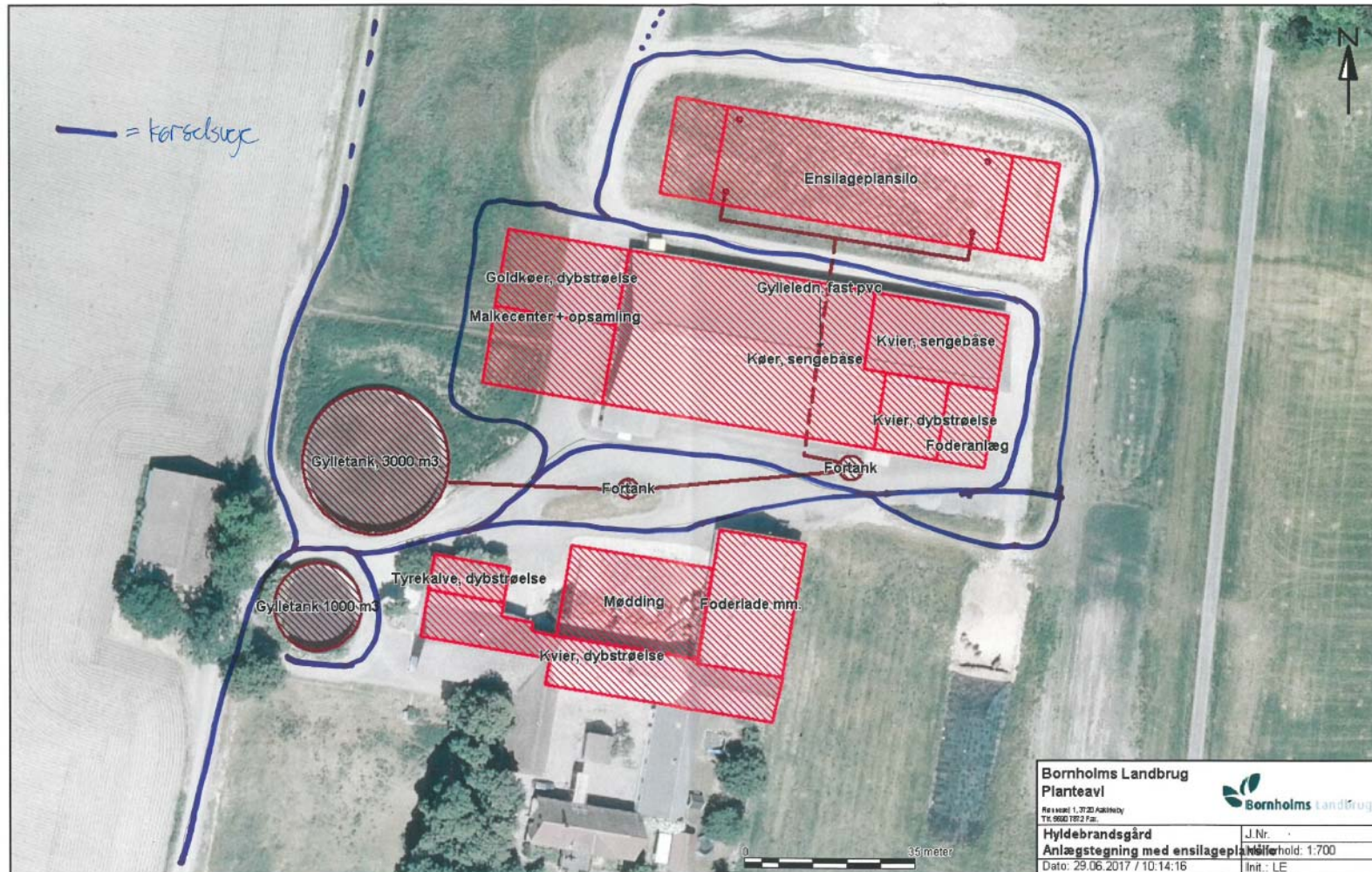

BILAG 3. ANLÆGSTEGNING MED GYLLE- OG REGNVANDSLEDNINGER

BILAG 4. ANLÆGSTEGNING MED INTERNE TRANSPORTVEJE

kørselsvej arbejdskørsel

BILAG 5. BAT OG ØKONOMISK PROPORCIONALITET

Økonomisk proportionalitet, Hyldebrandsgård v/ Birgitte Müller og

Karsten Olsson, Rønnevej 130, 3700 Rønne, vers. 3

Ansøgning om § 12 miljøgodkendelse, skema 100607.

Der er søgt om udvidelse af besætningen til 200 årskøer med opdræt. Det sker i forbindelse med, at malkebotterne nedlægges. Der opføres en tilbygning, som dels rummer malkecenter, og dels rummer afdeling med dybstrøelse til drægtige køer, kælvende køer, og syge køer. Tidligere kælvningsafdeling med dybstrøelse bruges fremover til kvier. Udvidelse sker især via dybstrøelse, hvilket er godt for dyrevelfærden, men medfører et større ammoniaktab end ved sengebåse med drænet gulv med ajlerille.

Siden eksisterende løsdriftsstald er bygget, er "Lov om hold af malkekvæg og afkom af malkekvæg" trådt i kraft, hvilket betyder, at der skal være flere kælvningsbokse og sygebokse, og at køer og kvier skal have én sengebås pr dyr. Højdrægtige og kælvende køer, og småkalve mellem 0 og 6 måneder, bør pga. dyrevelfærd have dybstrøelse som gulvtype. Højdrægtige og kælvende køer har brug for et eftergivende og blødt leje som er skridsikkert, og småkalvene har brug for et eftergivende og blødt leje, som sikrer varme.

Det generelle krav om reduktion af ammoniaktab fra stald og lager er opfyldt med 499,18 kg N/år.

Det faktiske ammoniaktab fra stald og lager er 2167,38 kg N/år.

Det vejledende BAT-niveau er beregnet til 2145 kg NH₃-N.

Det vil sige, at der er en difference på 22,4 kg NH₃-N/år.

Ved en proportionalitet på max. 100 kr. pr reduceret kg N, svarer dette til muligheden for at etablere BAT-tiltag på husdyrbruget på maksimalt 100 kr. x 22,4 kg N = **2240 kr. årligt.**

Desuden bør meromkostningerne for landmanden ved at opfylde BAT-kravet ikke overstige 1% af de samlede produktionsomkostninger.

I 2010 var produktionsomkostningerne:

Årsko, stor race: 20.378 kr. 1% = 203,78 kr.

Årsopdræt, generelt: 4.973 kr. 1% = 49,73 kr.

200 stk. års køer og 200 stk. års opdræt: 200 x 253,51 kr. = **50.702 kr.**

De nyeste tal fra 2014 viser produktionsomkostninger på:

Årsko, st. race: 23.170 kr. 1% = 231,70 kr.

Årsopdræt, generelt: 5.747 kr. 1% = 57,47 kr.

200 årskøer + 200 årsopdræt(ansøgt): 200 x 289,17 kr. = **57.834 kr.**

Overdækning af gyllebeholdere:

Overdækning af gyllebeholder på 3000 m³ giver faktisk ammoniaktab fra stald og lager på 1987,89 kg N/år.

Overdækning af gyllebeholder på 1000 m³ giver faktisk ammoniaktab fra stald og lager på 2107,55 kg n/år

Overdækning af begge gyllebeholdere på 3000 m³ og 1000 m³ giver faktisk ammoniaktab fra stald og lager på 1928,06 kg N/år. Dvs. at BAT-krav kan opfyldes ved overdækning. Men nedenstående beregning viser, at det er uden økonomisk proportionalitet:

Økonomisk proportionalitet ved overdækning er beskrevet i Teknologiblade "Fast overdækning af gyllebeholder", 11.11.2010. (bilag A)

Ved de ansøgte 365 DE fås ved lineær interpolation af beregningerne i teknologibladet følgende:

Samlet årlig meromkostning fratrukket værdien af øget N-indhold: 63.728 kr.

Samlet meromkostning pr kg N reduceret inkl. værdi af sparet handelsgødning: 190,00 kr.

Etablering af overdækninger for at opfylde BAT-krav vurderes at være uden økonomisk proportionalitet.

Ændring af gulvtype for opdræt fra dybstrøelse til sengebåse med skrabet og drænet fast gulv:

Det vurderes, at sengebåse med præfabrikeret gulv ikke opfylder kalve under 6 måneders krav til et blødt og varmt leje. Derfor bevares dybstrøelse for denne aldersgruppe i vurdering af økonomisk proportionalitet.

Hvis 17 stk. kvier (12-14 mdr.) og 45 stk. kvier (6-12 mdr.) ændrer gulvtype fra dybstrøelse til sengebåse med præfabrikeret gulv, vil BAT-kravet være opfyldt med 10,49 kg N/år. Men ændringen vil være uden økonomisk proportionalitet, hvilken nedenstående viser:

Den nuværende kælvningsafdeling opfylder ikke længere krav om antal sygebokse, kælvningsbokse, mv. Derfor opstaldes kvier i denne afdeling, og der laves en tilbygning til drægtige, kælvende og syge køer. Hvis der skulle laves nye sengebåse til kvier i stedet for dybstrøelse i løsdriftsstalden, skønnes omkostningen at være ca. 10.746 kr. pr ungdyrplads (Faste priser i "Modernisering af kvægstalde 2016", bilag B).

17 x 10.746 kr. = 182.682 kr.

Det vurderes ikke at være muligt at lave sengebåse til 45 stk. kvier 6-12 mdr. i ældre bygningsæt. Hvis disse kvier skal i sengebåse med præfabrikeret gulv i stedet for på dybstrøelse, vil det kræve en tilbygning på løsdriftsstalden. Omkostningen skønnes til at være 18.032 kr. pr ungdyrplads (Faste priser i "Modernisering af kvægstalde 2016", bilag B).

45 x 18.032 kr. = 811.440 kr.

I alt 994.122 kr. til renovering af 45 + 17 ungdyrpladser.

Hvis vi regner med 20 års afskrivning (skønnet gennemsnit af levetid på bygning og inventar), og 5 % i årlig rente, vil investeringsomkostningen være på $994.122 \text{ kr.} \times 8,02 \% = 79.530 \text{ kr.}$ pr år, svarende til 1845 kr. pr reduceret kg N.

I tilbygningen med "velfærdsafdeling" til køer skønnes der ikke at være mulighed for at bygge sengebåse med præfabrikeret gulv i stedet for dybstrøelse.

Der er behov for fællesforberedelse til drægtige køer med blødt og tørt underlag. Hvis køerne skal ind i dette afsnit 4-6 uger før kælvning, svarer det til 15-20 pladser. Derudover skal der være 2 sygebokse og 8 kælvningspladser.

Vedr. foderkorrektioner:

De generelle normer er blevet justeret, således at der regnes med en ydelse på 10.412 kg EKM pr. årsko, og 164 g råprotein pr. FE til køer. Det betyder, at der stort set ikke er mulighed for foderkorrektion ift. tidligere normer (9629 kg EKM pr. årsko og 172 g råprotein pr. FE).

Vedr. gylleforsuring:

Gylleforsuring er ikke mulig, da gulvtypen i stalden er sengebåse med fast gulv med dræn og ajlerille (præfabrikeret fast gulv).

Konklusion:

BAT-kravet kan opfyldes ved overdækning af gyllebeholdere, eller ved at dybstrøelse til kvier ændres fra dybstrøelse til sengebåse med præfabrikeret gulv. Men begge løsninger er uden økonomisk proportionalitet.

Ansøgers undersøgelse af direkte udkørsel

I praksis ønsker ansøger at kunne muge ud hos kalve og kælvende/drægtige/syge køer efter behov (for at fremme sundhed, og hindre smittespredning), og derfor er 85 % direkte udkørt ikke en mulighed i praksis.

Adspurgt telefonisk 22.05. 2018 svarer Biokraft, at de pt. har kontrakt med tre kvægproducenter – to med slagtekalve og én med malkekvæg. Disse tre kontrakter svarer til Biokrafts kapacitet pt., og der laves derfor ikke nye kontrakter, med mindre en af de eksisterende kontrakter bortfalder.

Ansøgers uddybning vedr. foderoptimering

Proteinnormen er på 164 g råprotein pr. FE ved en normydelse på 10.412 kg EKM. Tidligere lå normen på 172 g råprotein pr FE, og da var der gode muligheder for at lave foderkorrektion. Men med en norm på 164 g råprotein pr. FE er der – efter fodringskonsulenternes mening – ikke et reelt råderum til nedsættelse. Normydelsen passer godt med besætningens reelle niveau. Der er derfor reelt ikke mulighed for at nedsætte g råprotein pr FE.

Der er ikke lavet foderkontroller eller foderplaner for besætningen på Hyldebrandsgård i det forgangne år. Fodringsrådgiver på Hyldebrandsgård er Marianne Dyrland fra VKST. Da ydelse og sundhed er god, er rådgivningsbesøg blevet brugt til andet end foderkontrol.

Følgende kilder er afsøgt for viden om konsekvenser ved reduceret proteintildeling:

- Baggrundsnotat til Teknologiblad for reduceret tildeling af råprotein til malkekøer (AAT-PBV-teknologien), udarbejdet af AgroTech for Miljøstyrelsen.

- Betydning af proteinniveau og grovfoderet fordøjelighed for mælkeydelsen og N-udnyttelsen hos malkekøer. Aarhus Universitet, Foulum.

Det er svært at lave en enkel responskurve over sammenhængen mellem råprotein i foderet og mælkeydelsen, idet der er mange variable: koens ydelsesniveau, hvor koen er henne i laktationen (drægtighed, tilvækst, ydelse), foderets sammensætning, foderets fordøjelighed, udfodring og management, andelen af græsmarksfoder, mv. Det er almindeligt anerkendt, at både ved overforsyning og underforsyning af protein falder ydelsen.

Det har ikke været muligt for ansøgers miljørådgiver at finde en simpel respons-beregningsmodel for beregning af den økonomiske effekt af at ændre proteintildelingen fra 164 g til 163 g råprotein pr FE, som er nødvendigt for at opfylde BAT-kravet.

Skriftlige kilder referer følgende sammenhænge:

Et dansk forsøg har vist, at reduktion af proteinniveauet i forhold til det højeste niveau (121,134, 150 og 167 g råprotein pr. kg ts.) reducerede foderoptagelsen og især mælkeproduktionen, og at den negative effekt øgedes, jo lavere proteinniveauet blev. Køerne responderede forskelligt på proteintildelingen for EKM ydelse, således at køer med højest ydelse responderede mest.

Hvor meget foderoptagelsen falder ved faldende proteinniveau afhænger givetvis af grovfoderets fordøjelighed, som er bedre i dag end for år tilbage. Jo bedre fordøjelighed, jo mindre påvirkes ydelsen af faldende proteintildeling. Der er imidlertid også nyere forsøg, som peger på, at der er samme krav til proteinniveau uanset grovfoderets fordøjelighed.

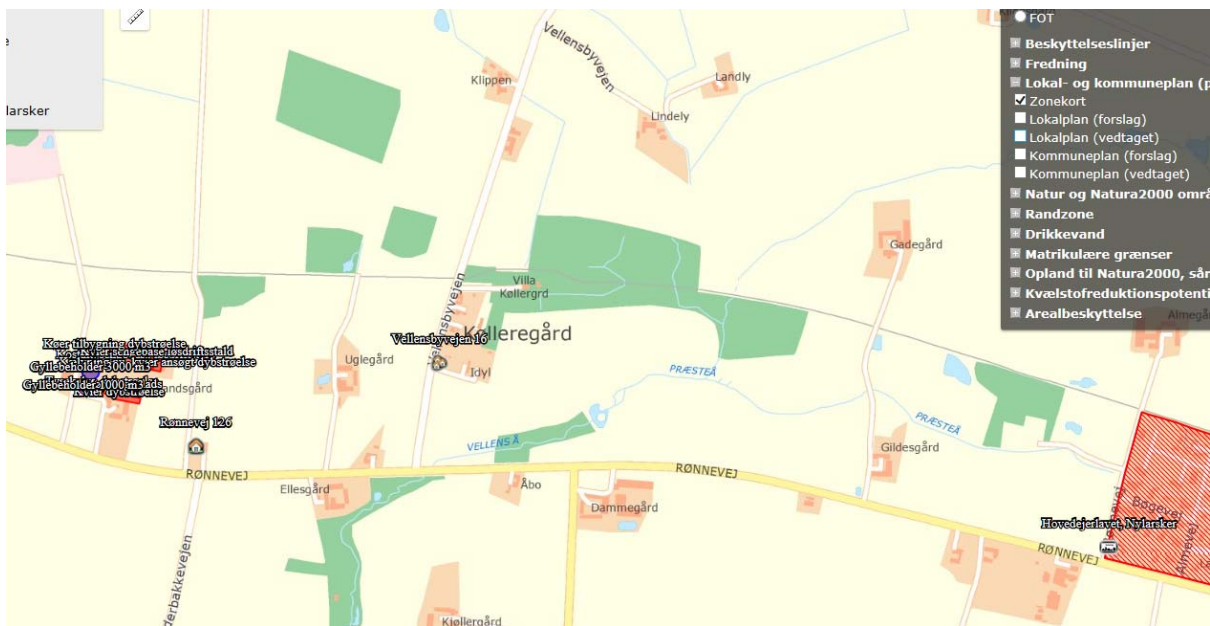
I baggrundsnotatet til Teknologiblad gennemgås baggrunden for at reducere proteinnormen fra 173 gram til 164 gram råprotein pr FE. Til grund ligger et stort statistisk materiale – og alligevel konkluderes bl.a. at "den økonomiske konsekvens vil variere meget fra år til år – afhængig af bytteforholdet imellem fodermidlerne". Baggrundsnotatet er snart 10 år gammelt, proteinnorm og normydelse er siden ændret, og DE bruges fremover ikke i husdyrgodkendelse.dk.

Ansøger er ikke bekendt med, at Miljøstyrelsen har fået udarbejdet nyere notater vedr. reduceret tildeling af råprotein til malkekøer.

Da det ikke umiddelbart er muligt at beregne den økonomiske konsekvens af reduceret proteintildeling på bedriftsniveau, er reduktion til et lavere niveau end normen på 164 g råprotein pr FE kun tilrådeligt, hvis bedriften har en erfaringsbaseret viden om, at yderligere reduktion kan foretages uden konsekvenser for ydelse og sundhed, og at såvel ansøger som ansøgers fodringsrådgiver deler denne erfaringsbaserede viden. En erfaringsbaseret viden kan f.eks. opnås ved flere års ensartet fodring i en stabil besætning med et stabilt sundhedsniveau, hvor flere års gentagne foderplaner og foderkontroller viser, at et proteinniveau under normen på 164 g råprotein pr. FE IKKE påvirker ydelsen og økonomien.

Hyldebrandsgård har ikke en erfaringsbaseret viden om, at et proteinniveau under normen til malkekøerne IKKE påvirker ydelse og indtjening.

BILAG 6. NABOER UDVALGT TIL LUGTBeregning

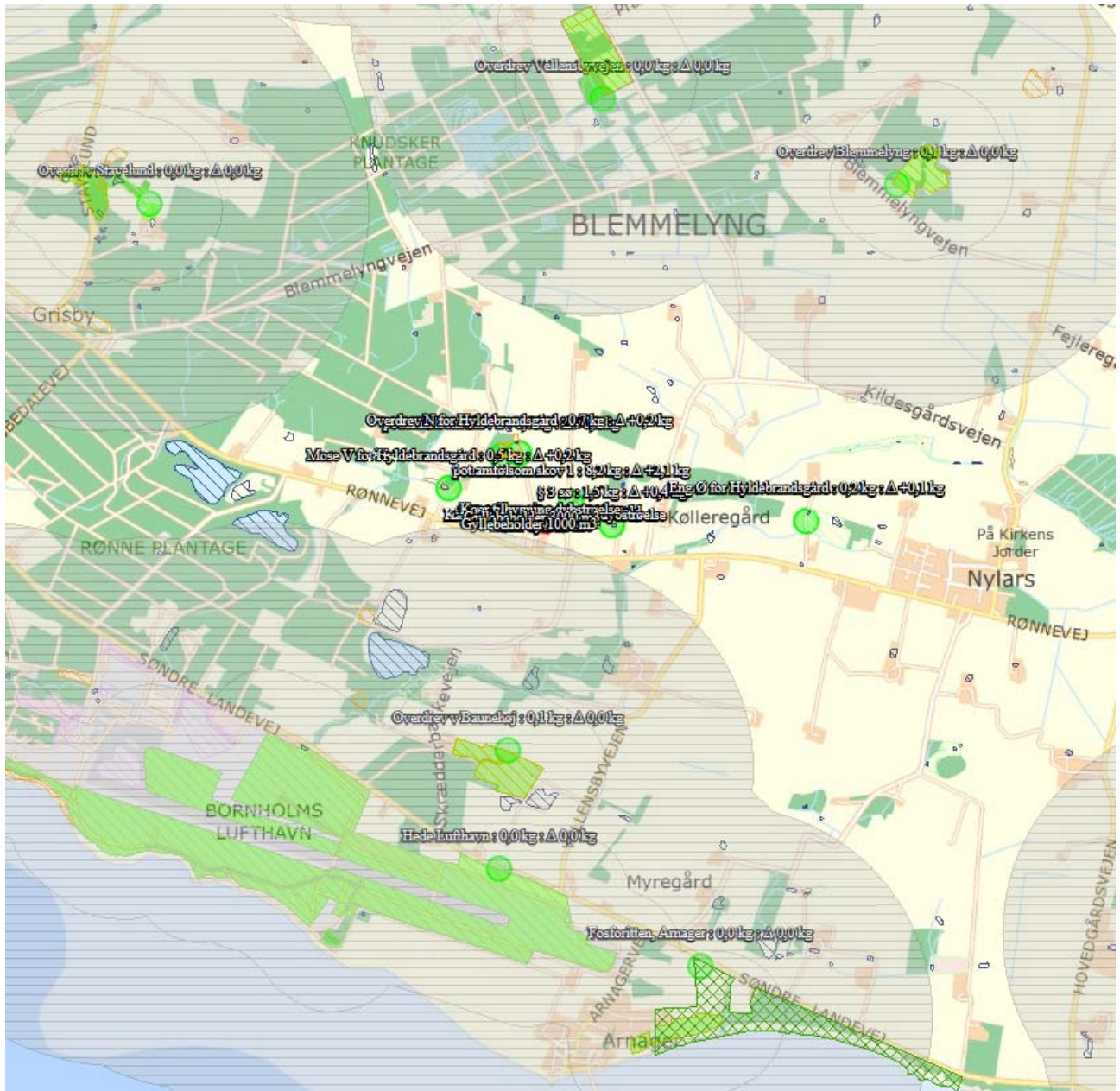
Enkeltnabo: Rønnevej 126

Samlet bebyggelse: Vellensbyvej 16 med 11 boliger inden for 200 m

Byzone: Nylars

BILAG 7. NATURPUNKTER

Kategori 1- og kategori 2-natur

Naturpunkter i nærheden af ejendommen: Kategori 3-natur og § 3 søer

